

Nr 78.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1930 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner rörande vissa skogsvårdsfrågor.

(2:a avd.)

Utskottet har till behandling i ett sammanhang upptagit följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet remitterade motioner, nämligen:

1) nr 38 i andra kammaren av herr *Lindberg*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om intensivare skogsvård å kronans och enskildas skogar i Norrland såsom ett medel att planmässigt fylla befolkningens behov av ökade arbetsmöjligheter och att Kungl. Maj:t därefter för riksdagen framlägger plan för skogsvårdens bedrivande i angivna syfte jämte för dess genomförande erforderliga anslagskrav; samt

2) nr 209 i första kammaren av herr *Lindhagen*, vari hemställts, att riksdagen, för bevarande av landets skogskapital till gagn för samtliga samhällsintressen och icke minst varaktig arbetsförtjänst i skogarna, ville hos Kungl. Maj:t begära förslag till:

1) revision av 1923 års skogsvårdslag i syfte att förekomma olämplig totalavverkning å större vidder av skog, som ej kan anses såsom yngre;

2) lagstadgad skyldighet för ägare av större skogar att å dem införa uthållighetsbruk; och

3) lagstiftning, vilken, på sätt 1904 års riksdag begärde, tryggar tillkomsten av sockenallmänningar och andra dylika samfällda skogar.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för dessa framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionen II: 38 har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund efter hörande av skogsvårdsstyrelserna i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, domänstyrelsen, socialstyrelsen samt länsstyrelserna i ovannämnda län. Dessa yttranden hava såsom *bilaga* fogats till detta utlåtande.

I motionen II: 38 har givits en omfattande redogörelse för den norrländska lantbefolkningens levnadsvillkor och försörjningsmöjligheter. Motionären framhåller, att på detta område föreligga åtskilliga otillfreds-

ställande förhållanden såsom arbetslöshet och ojämn arbetstillgång med därav orsakad fattigdom och sociala olägenheter. Ett viktigt medel för förbättring av detta tillstånd ser motionären uti ett intensivare och mera rationellt bedrivet skogsbruk å såväl allmänna som enskilda skogar. Beträffande de möjligheter, som skulle finnas att realisera denna tanke, har motionären särskilt hänfört sig till en av skogschefen hos Kramfors aktiebolag, jägmästaren E. W. Ronge, i detta hänseende verkställd utredning (Skogen 17, 1929). Vidare åberopar motionären vissa av landshövdingen i Västerbottens län N. G. Ringstrand gjorda uttalanden, avseende skötseln av kronans skogar. Med stöd av den anförda motiveringen tager motionären närmast sikte på upprättandet av en »generalplan» för en intensivare skogsvård i Norrland, vilken plan skulle avse dels kronans skogar, dels enskilda skogar i lappmarken, dels slutligen skogsmarker i enskild ägo utanför lappmarken, som icke fölle under kalmarkssakkunnigas förslag (se prop. nr 134 och utskottets utlåtande nr 74), där en förbättrad skogsvård vore av behovet påkallad. En dylik plan skulle enligt motionärens mening bliva nyckeln till lösningen av de svårigheter för den norrländska lantbefolkningens utkomst, vilka i motionen avhandlats.

**Motionen
I: 209.**

I motiveringen till motionen I: 209 anföres i huvudsak följande:

Skogsmarkens vård för erhållande av den största möjliga avkastning vore en gammal fråga på dagordningen. Dess betydelse för skapandet av arbetsförtjänster vore icke heller ny och tilldroge sig allt mer uppmärksamheten. Det sista inslaget i denna angelägenhet vore herr Elof Lindbergs motion år 1930 i andra kammaren (ovan omhandlade II: 38), vilken på grund av sina utredningar och erinringar tilldragit sig välförtjänt uppmärksamhet.

Detta senare problem innefattade båda ovannämnda moment: skapandet av ökad avkastning och av varaktig avkastning. Om den senare angelägenheten hade andra kammaren i gångna tider ofta slagit vakt, jordkommissionen betonade den och för motionärens del återkom han senast vid 1929 års riksdag i motionen nr 189 med tre yrkanden. De två första yrkandena ifrågasatte en framryckning från återväxtlag till en skogsvårdslag, som även bevarade skogskapitalet. Varför skulle den gällande åtskillnaden mellan de allmänna skogarna och de större enskilda skogarna upprätthållas? Nöden i Norrland genom industriens ditlockande av för många arbetsarmar till skogsarbete i kronans gamla skogar samt de värmländska bolagens utnyttjande av sin makt över kronans forna skogar därstädes för att nedslå jordbruket och arrendatorernas krav manade ytterligare till eftertanke.

Det tredje yrkandet om lagstiftning, vilken tryggade tillkomsten av sockenallmänningar och andra dylika samfällda skogar, hade ytterligare aktualiserats genom att utsedde kommitterade nu framlagt förslag om sockenallmänningar. I detta saknades, så vitt motionären kunnat finna, trygghetsmomentet i deras fortvaro.

Den fråga, som beröres under motionärens hemställan 2), förelåg även till behandling hos utskottet vid 1927 och 1929 års riksdagar. 1927 års jordbruksutskott anförde härom (utlåtande nr 48) följande:

*Motioner vid
1927 och 1929
års riksdagar.*

»På sätt motionären erinrat är denna fråga av gammalt datum och har även flerfaldiga gånger varit föremål för riksdagens överväganden. Under det utvecklingsskede i vår skogslagstiftning, som utmynnade i 1923 års skogsvårdslag, återkommer i olika variationer tanken på att beträffande enskilda skogar i allmänhet, eller i varje fall större sådana, påbjuda s. k. uthålligt skogsbruk enligt fastställda hushållningsplaner under statlig tillsyn. Såsom bekant har emellertid en sådan lösning av skogsfrågan hittills visat sig ogenomförbar; väl närmast på grund av att ett så kraftigt ingrepp i den enskilda förfoganderätten till skogen icke ansetts kunna ifrågakomma, men säkerligen också på grund av de betydande praktiska svårigheterna att realisera densamma. I stället har ju lagstiftningen fått framgå mera varligt och i kontakt med den efter hand utvecklade allmänna meningen. Det torde icke kunna förnekas, att även på denna väg åtskilligt redan har vunnits, bland annat, ett stigande intresse för skogsvården, som troligen skulle vara svårt att åstadkomma med en ren tvångslagstiftning.

Det må även framhållas, att 1923 års skogsvårdslag förutom skydd för återväxt och yngre skog även äger särskilda restriktiva möjligheter i fråga om avverkning, som hotar fastighets framtida behov av skog, samt beträffande avverkning i svärförnygrade skogar.

Såsom också av motionären erinras, förelåg vid prövningen av 1923 års skogsvårdslag en av honom väckt motion av samma innebörd som den nu förevarande. Riksdagen fann då, att de skäl, som anförts emot de i motionen föreslagna bestämmelserna, voro de tyngst vägande.

Den nu förevarande motionen synes icke innehålla någon egentligt ny synpunkt på frågan. Icke heller i övrigt torde sedan dess något nytt hava inträffat, som skulle kunna föranleda ett ståndpunktstagande i annan riktning än år 1923. I allmänhet torde tvärtom göras gällande, att den visserligen rätt korta tids erfarenhet, som föreligger beträffande den nya skogsvårdslagen, tyder på att densamma väl motsvarar sitt ändamål. I varje fall torde det emellertid vara uppenbart, att ytterligare erfarenhet bör vinnas rörande denna lags verkningar, innan man skrider till att återupptaga lagstiftningsarbetet på detta område. Skulle denna erfarenhet visa, att en starkare lagstiftning till skydd för landets skogar är av behovet påkallad, då måste givetvis en omprövning äga rum även av den förevarande frågan. Under nuvarande förhållanden anser sig utskottet däremot icke kunna ifrågasätta en dylik omprövning.»

1929 års jordbruksutskott hänvisade i sitt utlåtande (nr 9) över den då framlagda motionen till ovan anförda uttalande och anförde, att, då utskottet funne detsamma allttjämt äga full giltighet, utskottet icke kunde biträda framställningen. Härvidlag riktade sig utskottet jämväl, mot den även då gjorda hemställan 1), vilken utskottet torde ha funnit höra till samma problem. Beträffande hemställan 3) anförde 1929 års jordbruksutskott följande:

»Vad därefter angår motionärens hemställan under 3), så synes motionären därmed syfta på ett återupplivande av den utav 1904 års riksdag

i skrivelse nr 166 gjorda framställningen till Kungl. Maj:t om utarbetande av förslag till lagbestämmelser, som kunde finnas erforderliga och lämpliga för att bereda kommuner, korporationer, byalag samt stiftelser och fonder, som avsåge allmänt ändamål, möjlighet att genom inköp av skogsmark eller annorledes bilda, bibehålla och utvidga gemensamhets-skogar. Denna riksdagsskrivelse överlämnades på sin tid till 1911 års skogslagstiftningskommitté. I sitt den 9 december 1918 avgivna betänkande erinrar kommittén, att flera lagstiftningsförslag redan i annan ordning utarbetats rörande såväl bildande och delande som förvaltning av samfällighetsskogar (1896 års skogskommitté, 1904 års kommitterade för skifteslagstiftning samt 1906 års skiftesstadgekommitté). Med hänsyn härtill ansåg sig skogslagstiftningskommittén sakna anledning fram-lägga förslag i dessa ämnen. På grund härav föranledde 1904 års riksdagsskrivelse ingen framställning till 1923 års riksdag, vid vilken riksdag behandlades de av skogslagstiftningskommittén i andra frågor fram-lagda förslag. Emellertid kvarlevde denna lagstiftningsfråga alltjämt i det pågående arbetet på ny skifteslagstiftning, vilket avslutades genom behandlingen vid 1926 års riksdag av förslaget till lag om delning av jord å landet. Detta förslag innehöll bestämmelser om avsättande och bildande av gemensamhetsskog, och därigenom hade alltså — såsom framhölls i första särskilda utskottets utlåtande nr 1 — förverkligats ett önskemål, som länge stått på dagordningen. De i berörda hänseende föreslagna lagbestämmelserna vunno också riksdagens gillande.»

Under uttalande, att detta spörsmål genom den nya skifteslagstiftningen i huvudsak syntes hava vunnit sin lösning, förklarade sig utskottet icke heller kunna biträda denna hemställan.

Utskottets utlåtande utmynnade i hemställan, att motionen I:189 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilken hemställan av riksdagen bifölls.

*Motion vid
1926 års
riksdag.*

I detta sammanhang anser sig utskottet böra erinra — utöver vad som beröres av i ovanintagna uttalanden av 1929 års jordbruksutskott —, att vid behandlingen vid 1926 års riksdag av propositionen, nr 38, med förslag till den nya jorddelningslagen samme motionär i motion I:248 (till 10 kap. 5 § i lagen) hemställde, att riksdagen ville i förslaget tillägga effektiva bestämmelser om bildande av skogsallmänningar eller ock anhålla, att Kungl. Maj:t måtte överväga åtgärder för effektivt skapande av skogsallmänningar samt i sammanhang därmed även för en sådan ordning, som begärts av 1904 års riksdag.

Till stöd för denna hemställan hade motionären anfört:

I förslaget förekomme åtskilliga bestämmelser, som avsåge, att så vitt på skiftesväsendet ankomme, bibehålla eller skapa skogsallmänningar. Dessa bestämmelser kunde väl knappt bliva något annat än föreskrifter på papperet. Tyvärr hade det felats motionären tid att närmare utveckla och i lagtext formulera ett förslag inom motionstidens utgång. Något resultat kunde ej vinnas annat än genom en påbjudande lagstiftning, byggd på insikten därom, att det såväl för den enskilde som för det allmänna både nu och för kommande generationer icke kunde vara till bättnad att hava skogsmarken skiftad i alltför små stycken, som ej kun-

de göras till föremål för rationell skogsvård. Det borde ock konstateras, att 1904 års riksdagsskrivelse om en lagstiftning för bildandet av och bevarande av skogsallmänningar ännu icke trots åtskilliga överväganden i kommittéerna lett till något resultat.

Första särskilda utskottet anförde i sin specialmotivering till lagtexten härom följande:

»Med den i motionen omförmälda riksdagsskrivelsen lärer åsyftas riksdagens underdåniga skrivelse den 19 maj 1904 med begäran om framläggande av förslag till lag angående gemensamhetsskogar för kommuner, korporationer och enskilda med mera.

De i nu förevarande lagförslag utformade bestämmelserna om gemensamhetsskogar torde alltså utgöra det resultat, till vilket riksdagens berörda skrivelse ansetts böra i detta sammanhang leda. Utskottet, som i princip förklarar sig godkänna de föreslagna bestämmelserna men i saknad av närmare kännedom om innebörden av de ändringar däri, som av motionären åsyftas, icke kan närmare uttala sig i frågan, har för den skull icke kunnat tillstyrka bifall till motionen.»

Slutligen må erinras, att genom proposition nr 267 till innevarande års riksdag framlagts förslag om inrättande av en kommunskogsfond, varmed avses att underlätta kommuners inköp i vissa fall av skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd.

*Prop. nr 267
angående in-
rättande av
en kommuns-
skogsläne-
fond.*

Norrlands utan jämförelse viktigaste näringsgren är skogsbruket. Enligt en i centralrådets yttrande anförd uppgift rymmas inom dess gränser nära 60 procent av landets produktiva skogsmarksareal. Betydelsen av att detta skogsbruk bedrivs enligt rationella linjer synes utskottet ligga i öppen dag. Med beaktande härav har också staten såsom bekant redan nu i olika avseenden vidtagit anordningar och iklätt sig betydande utgifter för främjande av skogsbruket, icke minst i Norrland. Även vid innevarande riksdag föreligger förslag i sådant avseende, nämligen Kungl. Maj:ts proposition nr 134 angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag, vilket utskottet i sitt utlåtande nr 74 i huvudsak tillstyrkt.

Utskottet.

Motionären gör emellertid gällande, att i stora delar av Norrland åtskilligt ännu brister beträffande skogens skötsel och att till följd härav befolkningens försörjningsmöjligheter vore sämre, än som i betraktande av de förefintliga naturliga förutsättningarna skulle behöva vara fallet. Denna uppfattning har heller icke jävats genom vad som uttalats i de över motionen avgivna yttrandena. Med hänsyn härtill synes det även utskottet påkallat, att staten ägnar detta spörsmål ytterligare uppmärksamhet.

Centralrådet har i sitt förenämnda yttrande uttalat den uppfattningen, att de statsätgärder, som för Norrlands vidkommande i nu förevarande avseende kunde ifrågasättas, bleve desamma, vare sig nationalekonomiska eller sociala synpunkter anlades på frågan. Denna uppfattning

torde i stort sett vara riktig, ty på lång sikt skulle givetvis åtgärder, som ej vore nationalekonomiskt försvarliga, icke heller vara i socialt hänseende gagneliga.

De uppslag, som av motionären framlagts rörande åtgärder för vinnande av detta syfte, förtjäna enligt utskottets mening i åtskilliga hänseenden beaktande. Även i detta avseende har motionären i viss utsträckning erhållit stöd uti de flesta i ärendet avgivna yttrandena, och i samtliga dessa förordas — låt vara med ofta från motionärens synpunkter ganska avvikande motivering — en undersökning av det väckta spörsmålet.

Av ovan anförda skäl anser sig utskottet böra förorda, att en utredning kommer till stånd rörande frågan om en intensivare skogsvård å kronans och enskildas skogar i Norrland åsyftande såväl ökad avkastning som ock beredandet av ökade arbetsmöjligheter för lantbefolkningen därstädes.

I fråga om utredningens räckvidd och riktlinjerna för densamma får utskottet till en början hänvisa till innehållet av motionen och de däröver avgivna yttrandena. Såsom i det föregående antytts, råda i de över motionen II: 38 avgivna yttrandena i vissa avseenden ganska skiljaktiga meningar om vilka vägar, som föra till det åsyftade målet. Utskottet anser sig dock icke böra härutinnan ingå på något närmare ståndpunkts-tagande. Enligt utskottets mening torde alltså sakens natur kräva, att i stort sett en prövning äger rum av de olika uppslag, som nu framförts. Givet är också, att även andra utvägar kunna tänkas komma under övervägande.

I vissa av de i ärendet avgivna yttrandena har anförts betänkligheter mot att påbörja en utredning av detta slag, innan frågan om lagstiftningen för lappmarksskogarna blivit löst. Utskottet finner visserligen, att de båda frågorna äga visst sammanhang, men anser icke av den anledningen nödvändigt att uppskjuta påbörjandet av den nu ifrågasatta nya utredningen, helst som förslag till ny lagstiftning för lappmarksskogarna lärer föreligga redan före innevarande års utgång. Utskottet förutsätter givetvis att, i den mån så befinnes erforderligt och lämpligt, ett samarbete kommer att äga rum mellan de olika utredningarna.

Vidkommande motionen I: 209 får utskottet framhålla, att även denna syftar till en förbättrad skogsvård och dess tryggande genom vissa åtgärder. Med hänsyn härtill har utskottet funnit lämpligt, att jämväl vad i denna motion anföres kommer i betraktande vid en blivande utredning. Med avseende särskilt å vad som hemställts under 3) vill utskottet framhålla, att den av skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län framförda tanken att jämväl inrätta stadigvarande sambruk av mindre skogsfastigheter, gemensamhetsskogar, synes äga sammanhang med denna del av motionen. Vidare anser sig utskottet — i anslutning till vad 1929 års utskott därom uttalade — ånyo böra framhålla, att 1904 års av motionären åberopade riksdagsskrivelse föranlett vissa stadgan-

den i 1926 års lag om delning av jord på landet om avsättande och bildande av gemensamhetsskog. Härjämte vill utskottet erinra, att utskottet genom utlåtande nr 75 tillstyrkt Kungl. Maj:ts i det föregående omförmälda förslag om inrättande av en kommunskogslånefond för underlättande i vissa fall av kommuners inköp av skogsmarker. Slutligen kan i detta sammanhang framhållas, att såväl genom skogssällskapets medverkan som genom anlitande av med Kungl. Maj:ts tillstånd upptagna lån landskommuner, städer och landsting under senare år i viss omfattning inköpt skogsmark. Härav framgår, att åtskilliga åtgärder redan vidtagits i den angelägenhet, motionären i denna del åsyftar.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med bifall i huvudsak till motionen II:38 och i anledning av motionen I:209 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande frågan om åvägabringande av en intensivare skogsvård å kronans och enskildas skogar i Norrland, åsyftande såväl ökad avkastning som ock beredandet av större arbetsmöjligheter för befolkningen därstädes ävensom om framläggande för riksdagen av de förslag, vartill en sådan utredning må giva anledning.

Stockholm den 16 maj 1930.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Elof B. Andersson, Gabrielsson, Carl E. Eriksson, Granath, August W. Johansson, Dalberg* och *Henriksson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Hedlund* i Häste, *Carlström, Uddenberg, Svensson* i Grönvik och *Andersson* i Tungelsta.

Bilaga.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss den 7 februari 1930 har Kungl. Maj:t anbefallt centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund att efter hörande av skogsvårdsstyrelserna i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län senast den 10 mars 1930 till riksdagens jordbruksutskott avgiva yttrande över till utskottet remitterade motion II:38 angående intensivare skogsvård i Norrland.

Med anledning härav har centralrådet från nämnda skogsvårdsstyrelser infortrat här med bilagda yttranden i ärendet, över vilka centralrådet gjort nedanstående sammanfattning.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs läns landstingsområde framhåller, att syftmålet med den i motionen ifrågasatta utredningen synes vara dels att genom intensivare skogsvård vinna ökad avkomst av skogen, dels att genom denna intensitet bereda skogsbefolkningen ökade arbetsmöjligheter, dels ock att med en viss planmässighet för skogsvårdens bedrivande åstadkomma en utjämning om icke ett helt hävande av förefintlig och framtida arbetslöshet.

För att fullständiga den bild av arbetskraftsbehovet i Norrland vid rationell skogsvård, som av jägmästare Ronge tecknats i den av honom häröver verkställda, i motionen återopade utredningen, har skogsvårdsstyrelsen kompletterat de i sagda utredning införda tabellerna och figurerna med motsvarande uppgifter för Gävleborgs län. Dessa visa, att vid ett rationellt bedrivit skogsbruk tillgången av mänsklig arbetskraft i länet i stort sett skulle svara mot behovet.

Skogsvårdsstyrelsen, som finner de i motionen framförda synpunkterna synnerligen beaktansvärda och som anser, att alla åtgärder och strävanden i föreslagen riktning böra befrämjas, är dock av den åsikten, att tillskapandet av ytterligare tvång på den enskilde i syfte att intensifiera skogsvården bör undvikas. Styrelsen förmenar, att genom det arbete, skogsvårdsstyrelserna utföra i skogsvårdsrådets hägn, den väg redan blivit beträdd, vartill den ifrågasatta utredningen syftar. Skogsvårdsarbetet har i huvudsak, framhåller styrelsen, inriktats efter tvenne linjer — bidragslinjen och undervisningslinjen — vilka dock oftast mer eller mindre sammanlöpa. Styrelsen anser, att de möjligheter, varöver styrelsen nu förfogar, när det gäller att bistå skogsägarna med olika skogsvårdsåtgärders utförande, äro så tillfredsställande, att för närvarande vidare utredningar och ytterligare statsanslag icke böra ifrågasättas, innan verkningarna av redan vidtagna och ifrågasatta åtgärder blivit mera skönjbara. Styrelsen påpekar i detta sammanhang, att styrelsen dock saknar kännedom om förhållandena i Lappmarken.

Med hänsyn till att hemmansägarnas skogar i Gävleborgs län omfatta över halva skogsarealen har styrelsen lagt stor vikt vid att ombesörja en ändamålsenlig skoglig undervisning åt dessa skogsägare. Hittills i detta avseende uppnådda resultat anser styrelsen varit påfallande gynnsamma.

Styrelsen håller före, att utvidgade lärokurser i de skogligen ämnena vid den lägre lantbruksundervisningen skulle leda till intensivare skogsvårdsåtgärder å hemmansskogarna och sålunda bidra till att befrämja de syften, motionären avsett.

Ehuru styrelsen förmenar, att den i motionen ifrågasatta utredningen icke torde kunna åvägabringa medel till ett snabbare uppnående av intensiv skogsvård, än vad redan vidtagna och förberedda åtgärder förmå, har styrelsen i detta sammanhang velat framhålla några synpunkter, »som kunna sägas i viss mån verka hindrande för en intensiv skogsvård men vilkas klarläggande och lösning torde böra förekomma i annat sammanhang».

Styrelsen berör sålunda frågan om avsättningsmöjligheterna för den ökade produktion av klenare virkessortiment, som måste bliva en följd av ett intensivare beståndsvårdsarbete, och understryker särskilt önskvärdheten av åtgärders vidtagande till ökad förbrukning av vedbränsle.

Ett förhållande som ävenledes försvårar införandet av en intensiv skogs-skötsel är, säger styrelsen, den i många fall ödesdigra skiftesläggningen. Enligt styrelsens mening har genom den starka parcelleringen rationell skogsvård mångenstädes omöjliggjorts.

Till styrkande av denna uppfattning bifogar styrelsen kartskitser över tvenne skiftesläggningar i Järvsö socken och framhåller, att hur intensivt skogen än skötes på ett skifte av detta utseende, kan ett ingrepp å angränsande skifte helt omintetgöra syftemålet med den företagna åtgärden. Styrelsen anser därför, att vid blivande jorddelning åt skiftesläggningen bör ägnas den allvarliga omtanke, som en god skogsvård kräver.

Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands läns landstingsområde anser att de förhållanden, varunder befolkningen framlever sitt liv i de nordligaste skogsbygderna, sakna motsvarighet inom Västernorrlands län. Även inom detta län bör dock enligt styrelsens mening mycket uträttas till att förbättra skogsbefolkningens levnadsvillkor. Möjligheterna härtill torde vara att söka inom skogsbrukets område. Styrelsen framhåller, att styrelsen även vid mångfaldiga tillfällen hävdad behovet av ökade anslag till skogsvårdens befrämjande i Norrland. Ett rikligare tillgodoseende av ifrågasvarande medelsbehov träffar dock enligt styrelsens åsikt icke själva kärnan i det mycket stora problem, som motionären upprullat i sin framställning till riksdagen. Styrelsen förmenar — under åberopande av de goda erfarenheter styrelsen har av trävarubolagens sätt att sköta sina skogar — att lösningen av det föreliggande spørsmålet är att söka i stor-skogsbrukets tecken, och att man bör inrikta sina strävanden på att finna en utväg att, utan uppgivande av jordäganderätten, till mera stadigvarande sammanslutningar hopföra jämväl sådana enstaka fastigheter, som nu ofta äro föremål för en otillfredsställande skogsvård å mindre, spridda brukningsdelar. Styrelsen tror sig hava funnit lösningen till den föreliggande frågan i samband med kooperativens form mellan mindre skogsägare, där insatsen utgöres av nyttjanderätten till skogen.

Styrelsen håller före, att mycket skulle vara att vinna för de mindre skogsägarna, därest man beredde dem tillfälle att mot billig ersättning ställa sina på sådant sätt bildade gemensamhetsskogar under vederbörande skogsvårdsstyrelses förvaltning. Detta skulle, framhåller styrelsen, medföra en utvidgning eller omläggning av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, men knappast någon ökning av deras arbetsbörda.

Ett genomförande av de framförda förslagen skulle, anser styrelsen, knappast behöva påkalla några särskilda anslag utöver dem, som till äventyrs kunde erfordras för att underlätta genomförandet av för ändamålet erforderliga lantmåteriförrättningar.

Styrelsen slutar med att på det varmaste förordna, att en utredning kommer till stånd i den föreliggande motionens syfte.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands läns landstingsområde har svårt att tänka sig hur den av motionären föreslagna generalplanen för skogsvården i Norrland, som skulle omfatta icke blott all enskild skog utan även kronans marker, skulle utformas. Har motionärens tanke varit, att denna generalplan även skulle innefatta en skärpt skogslagstiftning, »så vill styrelsen bestämt uttala sina betänkligheter häremot under framhållande av, att en dylik åtgärd för 1923 års skogsvårdslags vidkommande skulle innebära en allvarlig fara för det goda och fruktbara samarbete mellan skogsägarna och skogsvårdsstyrelsen, som numera allmänt äger rum. Lag bör endast stiftas till förhindrande av uppenbar vanvård, men lär aldrig kunna höja en näringsgren. Långt viktigare är att stimulera det enskilda initiativet och gynna de naturliga förutsättningarna för näringsgrenen i fråga. I den mån så sker, skapas nya arbetstillfällen och löses folkförsörjningsproblemet.»

De åtgärder, vilka enligt styrelsens mening vore ägnade att främja motionärens syftemål och åstadkomma ett bättre utnyttjande av våra skogsmarker, ha av styrelsen sammanfattats i följande punkter:

»kalmarskommitténs förslag utsträcker sig även omfatta bolagsmarker; bolagsmarker böra även komma i åtnjutande av bidrag från statens skogsutdikningsanslag;

möjligheterna för ytterligare fraktlindring å Statens Järnvägar för träkol böra undersökas;

åtgärder böra vidtagas för en snar och rationell omläggning av flottningstvillkoren i Indalsälvens och Ljungans flottleder;

en allsidig utredning bör verkställas rörande möjligheterna för vedeldning i viss utsträckning å de norrländska statsbanorna, varvid icke blott järnvägstekniska utan även allmänt nationalekonomiska och sociala synpunkter böra beaktas».

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens läns landstingsområde anser den av motionären ifrågasatta utredningen rörande åstadkommandet av intensivare skogsvård och därmed även ett förbättrande av den norrländska befolkningens levnadsförhållanden vara värd synnerligt beaktande. Styrelsen skulle därför utan vidare kunna tillstyrka motionen men vill med hänsyn till frågans vikt ej underlåta att framhålla några synpunkter beträffande en intensivare skogsvårds införande å enskildes skogar inom styrelsens verksamhetsområde.

Till en början anser sig styrelsen kunna bekräfta, att landsbefolkningen är i stort behov av ökade arbetsförtjänster och att en viss arbetsbrist förefinnes, som gör sig särskilt gällande å orter, varest jorddelningen fortskridit i högre grad eller där industriella verk nedlagts och landsbefolkningen därigenom har att upptaga konkurrens om arbete med industriarbetare.

Styrelsen förmenar, att ett intensivare skogsbruk kan bereda ökade arbetstillfällen i stor omfattning. I fråga om Västerbottens län framhåller styrelsen att mycket betydande diknings- och röjningsarbeten kunna ut-

föras, sammanlagt belöpande på en kostnad av c:a 20 milj. kronor, samt att en intensivare beståndsvård överhuvud taget skulle giva flera arbetstillfällen för länets befolkning.

För att dessa arbeten skola igångsättas måste man emellertid förutsätta, att skogsägarna få ekonomiskt bistånd med åtgärdernas utförande. Utan att något så när rikliga bidrag lämnas till skogsvårdande arbeten å enskildes skogar komma dessa enligt styrelsens mening icke till utförande i önskvärd omfattning, på grund av att skogsägarna sakna härför erforderliga ekonomiska resurser.

Skogsvårdsstyrelsen håller före, att de medel, som av nu utgående eller föreslagna anslag kunna ställas till styrelsens förfogande, äro alldeles otillräckliga för att så kraftigt kunna stimulera skogsvårdsintresset, att det av motionären åsyftade sociala ändamålet med intensifieringen av skogsvården skulle kunna nås.

Efter en redogörelse för omfattningen av styrelsens bidragsverksamhet, som särskilt i fråga om dikningsarbeten till mycket ringa del fyller behovet, anför styrelsen, att »större anslag till skogsvårdande arbeten skulle tillgodose ett redan förefintligt behov, kraftigt stimulera skogsvårdsintresset, omedelbart underlätta folkförsörjningen i länet och så småningom åstadkomma en avsevärd stegring i virkesproduktionen, vilken i sin tur skulle skapa gynnsammare betingelser för den framtida folkförsörjningen».

Då ett skogsvårdsprogram, som skall syfta till att förbättra befolkningens försörjningsmöjligheter, bör omsluta hela den för skogsvård tjänliga marken, oberoende av i vilkens ägo marken befinner sig, kan det enligt styrelsens mening icke vara motiverat att från rättigheten att erhålla statsanslag till skogsvårdsåtgärder utesluta bolagen.

Spörsmålet om huru en ökad bidragsverksamhet planmässigt skall genomföras och huru verksamheten i detalj bör ordnas äro, anser styrelsen, frågor, som kräva närmare överväganden. Likaså finner styrelsen uppenbart, att frågan om intensivare skogsvård å skogarna i Norrland såsom medel att planmässigt fylla befolkningens behov av ökade arbetstillfällen är så pass omfattande, att densamma är väl värd en noggrann utredning. Skogsvårdsstyrelsen anser sig därför för sin del böra livligt tillstyrka bifall till den i motionen föreslagna utredningen.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens läns landstingsområde framhåller, att den i motionen ifrågasatta utredningen syftar långt vidare än till vad 1928 års skogsvårdskommitté hade sig ålagt att utreda.

Med hänsyn till de förbättrade avsättningsförhållanden för skogens produkter, de senaste åren medfört, anser styrelsen, att man nu står vid början av en ny epok beträffande de norrländska skogarnas skötsel. Enligt styrelsens förmenande har den norrländska skogsskötselns intensifiering icke hållit jämna steg med avsättningsmöjligheternas förbättring, varför med tanke speciellt på nordligaste Norrlands gleasa bebyggelse samt de omfattande arbeten, som äro behövliga för skogsviddernas istandsättande och framtida riktiga skötsel, med fog lärer kunna förutsättas, att ökade arbetstillfällen i skogarna i betydande utsträckning skola komma att stå till buds. Skogsvårdsstyrelsen kan därför icke finna annat än välbetänt, att utredning verkställas i motionens syfte.

Av de i ärendet hörda skogsvårdsstyrelsernas yttranden framgår, att den uppfattningen är enhällig, att behov föreligger av mera omfattande åt-

gärder till intensifiering av den norrländska skogshushållningen. Till motivering härav hava såväl nationalekonomiska som sociala skäl anförts. Skogsvårdsstyrelserna i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län tillstyrka den utredning, som av motionären föreslagits, under det att skogsvårdsstyrelserna i Gävleborgs och Jämtlands län ställa sig mera tveksamma inför den ifrågasatta utredningens behövlighet.

För egen del får centralrådet i ämnet anförda följande:

Den redogörelse för den norrländska landsbefolkningens levnadsvillkor och försörjningsmöjligheter, som givits i den föreliggande motionen, synes centralrådet vara förtjänt av beaktande. De av motionären skildrade förhållandena torde visserligen ej innebära några nyheter, men uppgifterna i frågan hava sammanställts på ett sådant sätt, att de icke kunna undgå att göra intryck. Även om man väl måste antaga, att landsbefolkningens levnadsförhållanden i våra dagars Norrland äro ojämförligt mycket bättre än vad de voro endast för några få årtionden sedan, är detta dock intet skäl för att utan vidare antaga, att allt är bra som det är. Med den höga kulturståndpunkt, vårt land torde intaga, sammanhör ej likgiltighet för de sämst lottade befolkningsgruppernas levnadsomständigheter. Detta är varken ur social eller ekonomisk synpunkt berättigat. Man bör kunna ställa anspråk på att staten för en sådan näringspolitik, som målmedvetet bidrager till att underlätta befolkningens existensmöjligheter.

Härom torde väl ej heller någon meningsskiljaktighet råda. Vad som möjligt kan tvistas om är, vilka medel, som i detta syfte böra användas. För den händelse behov föreligger, att nu och framdeles skapa flera arbetstillfällen i Norrland, torde emellertid frågan om hur dessa skola åstadkommas ej heller behöva medföra allt för olika åsikter. Härvid torde man ej i första hand behöva ha den sociala ändamålsenligheten i ögonsikte. De nationalekonomiska fördelarna böra i stället kunna motivera åtgärderna. De statsåtgärder, som för Norrlands vidkommande här kunna ifrågasättas, bliva nämligen i stort sett desamma, vare sig nationalekonomiska eller sociala synpunkter anläggas på frågan. Centralrådet förutsätter nämligen, i likhet med motionären, att till äventyrs erforderliga åtgärder till övervägande del måste förläggas inom skogshushållningens område.

Skogsbruket är ju Norrlands utan jämförelse viktigaste näringsgren. Inom Norrlands gränser rymmas nära 60 procent av landets produktiva skogsmarksareal. Av riksskogstaxeringsnämndens rapporter har man fått klarläggande uppgifter om de norrländska skogarnas beskaffenhet. Av dessa framgår, bland annat, att endast 44 procent av skogsmarksarealen kunnat med hänsyn till skogens beskaffenhet betecknas som tillfredsställande. Skogarnas nuvarande tillväxt är knappast nöjaktig. Den har totalt uppskattats till 21.7 milj. kubm. om året eller till c:a 45 procent av landets totala skogstillväxt. Den ringa tillväxten är givevis i första hand betingad av Norrlands i jämförelse med landet i övrigt karga klimat men även i stor utsträckning förorsakad av de särskilt i Lappmarken förefintliga abnormt stora förråden av mogen och oväxtlig skog.

Omförmälda riksskogstaxeringsresultat hava även visat, att i Norrland förekommer en areal av 2,285,300 har försumpad skogsmark och dikningsbar myr, som alltså på grund av för riklig vattentillgång ger en allt annat än tillfredsställande avkastning.

De anförda siffrorna torde vara tillfyllest för att visa, vilka omfattande arbetsuppgifter, de norrländska skogarna erbjuda vid ett målmedvetet till-

varatagande av deras naturliga produktionsmöjligheter. Förvisso borde genomförandet av ett dylikt program räcka väl till för att skapa de arbetstillfällena, motionären å den norrländska landsbefolkningens vägnar efterlyser. Skogsvårdsåtgärder, sådana som dikningar, röjningar, gallringar o. dyl., vilka uthålligt förmå stegra skogsmarkens avkastningsförmåga, äro även av natur att för all framtid öka arbetskraftsbehovet. Äro dylika arbeten en gång påbörjade i stor skala, behöver man därför ej riskera, att arbetet plötsligt skall taga slut. Den genom åtgärderna producerade skogen tarvar ständigt nya omsorger. Ett ängsligt reglerande av arbetena med hänsyn till arbetskraftens nuvarande lokalisering är därför, enligt centralrådets mening, icke erforderlig. Ur rent principiell synpunkt är även detta förkastligt. Arbetskraften måste nämligen förutsättas vara i viss utsträckning rörlig. Den naturliga och rationellast arbetande regulatorn å dessa förhållanden är lagen för tillgång och efterfrågan.

Med det nu anförda har centralrådet velat understryka den av motionären uttalade uppfattningen, att det norrländska skogsbruket borde vara i stånd att ge den till arbete i skogen hänvisade befolkningen nödig försörjning. Enligt motionärens mening, som centralrådet ej är i tillfälle att jäva, brister det emellertid för närvarande allvarligt i detta hänseende i stora delar av Norrland. Centralrådet utgår därför ifrån att statens uppmärksamhet kräves för att genom åtgärder inom skogshushållningens område råda bot mot den norrländska landsbefolkningens arbetslöshet.

Innan centralrådet närmare går in på vilka statliga åtgärder, som för detta ändamål kunna erfordras, vill centralrådet i största korthet erinra om det skogsvårdsarbete, som redan sedan åtskillig tid tillbaka pågår i Norrlands skogar. Centralrådet anser sig i detta sammanhang ej ha anledning ingå på skötseln av statens egna skogar, utan inskränker sig till vad som berör de enskilda.

Med undantag av de jämtländska skyddsskogsområdena och Lappmarken lyda Norrlands enskilda skogar under 1923 års skogsvårdslag, varav följder, att de även stå under uppsikt av skogsvårdsstyrelser. De fördelar detta kan innebära för skogsvården kommer alltså huvudparten av Norrlands skogar till godo. De norrländska skogsvårdsstyrelsernas bidragsverksamhet till skogsvårdens fromma är av betydande omfattning. Skogsvårdsstyrelsernas inkomster av skogsvårdsavgifter och statsanslag, som för år 1928 uppgingo till närmare 900,000 kronor, användas i största möjliga utsträckning härför. Genom det av riksdagen beviljade statens skogsutdikningsanslag, som med hänsyn till förekomsten av vattensjuka, dikningsbara marker, enligt den ståndpunkt centralrådet hittills intagit till frågan om anslaget fördelning, till c:a 40 procent borde komma de norrländska skogsvårdsstyrelserna till del, hava även dessa skogsvårdsstyrelsernas möjligheter att främja skogsvården förhöjts. Enligt centralrådets mening blir ur denna synpunkt ett beviljande av det föreslagna statens skogsodlingsanslag jämväl av stor betydelse för Norrlands skogsvård.

Den upplysningsverksamhet skogsvårdsstyrelserna bedriva är även i detta avseende av vikt.

Centralrådet förmenar, att det arbete, som av skogsvårdsstyrelserna nedlägges och som möjliggöres av de medel, staten ställer till förfogande, direkt och indirekt skapar förtjänstmöjligheter åt skogens arbetare.

Enskilda skogsägares strävanden att utan skogsvårdsstyrelsernas bistånd rationellt sköta sina skogar verka givetvis i samma riktning.

Det nuvarande skogsvårdsarbetets omfattning är emellertid enligt motionärens uppfattning ej tillfyllest för att tillgodose den till arbete inom skogsbruket hänvisade befolkningens behov av arbete och förtjänster. Centralrådet vill därför undersöka under vilka förutsättningar och på vad sätt detta behov lämpligen bör kunna fyllas.

Som generell betingelse för skogsbrukets förutsättningar i nu ifrågasvarande avseenden gäller, att konjunkturerna på världsmarknaden för skogens produkter ej avsevärt försämrats. På lång sikt torde man ej behöva räkna härmed. Centralrådet utgår därför ifrån, att hänsyn till denna eventualitet i detta sammanhang ej behöver tagas.

Vilka åtgärder äro då att förordas för intensifiering av den norrländska skogshushållningen?

En första möjlighet härtill vill centralrådet se i en utökad skogsvårdsstyrelseverksamhet. Rikligare anslag över huvud taget till skogsvårdsstyrelserna skänker i lika mån ökade förutsättningar för rationell skötsel och ökat arbetskraftsbehov särskilt å hemmansskogarna. Ett anslag, som härvid bör ägnas speciell omtanke, är statens skogsutdikningsanslag. Centralrådet har redan påpekat, att riksskogstaxeringsnämnden uppskattat Norrlands dikningsbara vattensjuka marker till nära 2.3 milj. har. Om man antar, att av denna areal 2 milj. har kunna utdikas, kräver detta arbete en kostnad efter 80 kronor per har om sammanlagt 160 milj. kronor. Det är tydligt, att betydande arbetsförtjänster kunna erhållas vid igångsättande i stor skala av skogsmarksutdikningar. Då dylika arbeten även kunna motiveras ur nationalekonomiska synpunkter borde goda skäl föreligga för en avsevärd höjning av statens skogsutdikningsanslag.

För att en starkt stegrad dikningsverksamhet skall skänka de sociala och nationalekonomiska fördelar, som därav kunna förväntas, är emellertid nödvändigt, att rätten till statsbidrag ej förvägras aktiebolagen, som besitta icke mindre än c:a 43 procent av Norrlands samtliga enskilda skogar.

Om än ej det föreslagna statens skogsodlingsanslag för Norrlands vidkommande är av samma betydelse som skogsutdikningsanslaget, bör ett beviljande av detta till successivt stegrade belopp även kraftigt bidra till nu ifrågasvarande syftemåls förverkligande. Även beträffande detta anslag gäller emellertid, att, om de anslagna medlen skola göras på bästa sätt fruktbarande, bolagen ej undantagas från rätten att erhålla bidrag. Att märka i detta sammanhang är även, att bolagen äro de enskilda skogsägare, som hava de största förutsättningarna att ge den obesuttna delen av skogsarbetarna arbetsförtjänst.

Centralrådet håller alltså före, att mycket står att vinna för en intensivare skogsvård i Norrland genom en via skogsvårdsstyrelserna utökad statlig bidragsverksamhet efter de riktlinjer, i huvudsak som redan kommit eller föreslagits till tillämpning.

En annan fråga, som för Norrlands skogsvård är av stor betydelse, är skogslagstiftningen. Centralrådet syftar då närmast på den nu gällande särslagstiftningen för de enskilda skogarna i Lappmarken. Då detta spörsmål för närvarande befinner sig under utredning av särskilda sakkunniga, har centralrådet ingen anledning att i detalj ingå på de önskemål, som kunna uppställas på en förändrad lagstiftning för dessa skogar. Centralrådet vill emellertid påpeka, att med nu gällande och föreslagna regler för statens bidragsverksamhet till skogsvårdens befrämjande, äro lappmarksskogarna uteslutna från bidragsrätt. Ehuruval detta förhållande

uteslutande är motiverat av att lagstiftningsfrågan är under utredning, anser sig emellertid centralrådet här böra uttala det önskemålet, att denna begränsning av verksamheten snarast måtte undanröjas. Ett utsträckande av angivna verksamhet till lappmarksskogarna skulle givetvis befrämja de syften, varom nu är fråga. En modifiering av lappmarkslagen, som medgäve en snabbare exploatering av den oväxtliga skogen, skulle även verka i samma riktning. Ur ekonomisk synpunkt kan det vara förkastligt att konservera oväxtliga virkesförråd. Enligt centralrådets synpunkt kunna sociala skäl tala i samma riktning. En viss kvantitet mogen, oväxtlig skog torde nämligen ej tillnärmelsevis skänka lika mycket arbete, som samma kvantitet utvecklingsbar, växtlig skog. En förändrad lagstiftning för lappmarksskogarna, tillstämmande en mera rationell omföring av de oväxtliga skogarna till växtkraftiga sådana, måste därför, som centralrådet ser saken, icke blott tillfälligt utan även på lång sikt inverka gynnsamt på den inom Lappmarken bosatta befolkningens försörjningsmöjligheter. En i nu antydd riktning modifierad lappmarkslag skulle alltså även befördra motionens syftemål.

Flera av de i ärendet hörda skogsvårdsstyrelserna hava berört ett annat spörsmål, som även är av stor betydelse för norrländsk skogsvård. Centralrådet syftar därmed på jorddelningsfrågan. Den långt drivna parcelleringen och den ofta olämpliga skiftesläggningen hava, som skogsvårdsstyrelserna framhållit, medfört stora olägenheter för skogens ändamålsenliga skötsel. Då det gäller att skapa betingelser för en intensivare skogsvård i Norrland, äro ifrågavarande förhållanden förtjänta av största uppmärksamhet.

Centralrådet har nu i största korthet berört några synpunkter, som äro av vikt för norrländsk skogsvård och samtidigt av betydelse för en utvidgning av skogsbrukets behov av arbetskraft. Helt visst skulle många fler kunna anföras. Förbättrade vägar och transportleder, en ändamålsenlig stängsellagstiftning, ökade avsättningsmöjligheter för vedbränsle samt en rationellare jordpolitik över huvud taget äro sålunda frågor, som intimt sammanhånga med nu avhandlade spörsmål.

Det anförda må emellertid vara nog, då det i tillfyllestgörande grad torde visa vilka vägar, som i första hand böra beträdas, när det gäller att vinna ökad avkastning av Norrlands skogar och därmed en bättre försörjning av dess arbetare. Åtgärder till produktionens höjande och rationellare tillvaratagande böra därvid tillgripas.

Att genom skärpta lagbestämmelser söka framtvunga en intensivare skogsvård torde däremot ej vara att tillråda. Inslår man på den vägen, dröjer det innan målet nås. Orättfärdigt vore det även, då skogsbrukets räntabilitet långt ifrån är lysande, och då vinsten av vidtagna skogsvårdsåtgärder i allmänhet i mycket ringa grad kommer verkställarna till godo.

I slutet av den föreliggande motionen anföres, att »kalmarsakkunnigas förslag synes böra kompletteras med dels en plan för intensivare skogsvård å kronans marker i Norrland, dels ett förslag avseende åtgärder för rationell skogsvård å enskilda skogar i Lappmarken, dels slutligen ett förslag berörande skogsmarker i enskild ägo utanför Lappmarken, som icke falla under kalmarsakkunnigas förslag, men där en förbättrad skogsvård är av behovet påkallad». Ett sammanförande av de olika förslagen till en generalplan för skogsvården i Norrland skulle, enligt motionärens mening, bliva nyckeln till lösningen av de svårigheter för den norrländska landsbygdbefolkningens utkomst, om vilkas tillvaro i motionen ordats.

Med vad ovan anförts anser sig centralrådet hava angivit vilka åtgärder, som i första hand böra ifrågakomma till ett realiserande av motionärens förslag, i vad de angå enskilda skogar.

För att vinna mera ingående kännedom om ifrågavarande förhållanden och de åtgärder, som kunna vara erforderliga och lämpliga för att åstadkomma en intensivare skogsvård i Norrland, samt för att nöjaktig planmässighet vid åtgärdernas utförande såväl med avseende å kronans som enskildes skogar må kunna åvägabringas, torde särskild utredning härom tarvas.

Med skogslagstiftningens stora betydelse för skogsvården och möjligheterna att tillämpa intensivare metoder vid skogens skötsel synes dock enligt centralrådets förmenande kunna ifrågasättas, huruvida denna utredning bör igångsättas, innan riksdagen fattat beslut om den blivande lagstiftningen för Lappmarkens skogar.

I detta ärendes avgörande hava, förutom undertecknad, deltagit landshövdingen Kvarnzelius, revisionssekreteraren Sjöfors, f. överjägmästaren Barthelson, godsägaren Kruse, godsägaren Ros, godsförvaltaren Joachimson, landshövdingen Gärde och friherre Beck-Friis, varjämte närvarit länsjägmästarna Ödman och Hedemann-Gade.

Stockholm den 27 mars 1930.

Å centralrådets för skogsvårdsstyrelsernas förbund vägnar:

G. SEDERHOLM.

Erik Lundh.

Till riksdagens jordbruksutskott.

I en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 38, har herr Elof Lindberg hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om intensivare skogsvård å kronans och enskildas skogar i Norrland såsom ett medel att planmässigt fylla befolkningens behov av ökade arbetsmöjligheter, och att Kungl. Maj:t därefter för riksdagen framlägger plan för skogsvårdens bedrivande i angivna syfte jämte för dess genomförande erforderliga anslagskrav. I motionens syfte hava fem av andra kammarens ledamöter instämt.

Efter framställning härom från jordbruksutskottet har domänstyrelsen genom nådig remiss den 7 sistlidna februari anbefallts avgiva yttrande över motionen, och får styrelsen i anledning härav anföra följande.

Motionären har utgått från den på vissa orter inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland genom sågverksindustriens därstädes sammanbrott uppkomna arbetslösheten och den arbetslöshet av mera kronisk art han förmenat råda inom dessa båda läns lappmarker. Den sistnämnda berodde av för stor tillgång på arbetskraft i förhållande till i allmänna marknaden förekommande arbetstillfällen och hade till följd låga arbetspriser och en låg levnadsstandard för särskilt de avlägsna skogssocknar-

nas befolkning. I avsikt att i viss mån råda bot för dessa missförhållanden har motionären kastat sina blickar på skogarna och framhållit, att genom ett mera intensivt skogsbruk och en mera rationell vård av skogarna skulle ökade arbetstillfällena för befolkningen skapas. Såsom stöd för sin uppfattning att i berörda avseenden mycket borde göras å statens skogar har motionären åberopat vissa i pressen gjorda uttalanden av landshövdingen i Västerbottens län N. G. Ringstrand. Och att enskilda skogsägare för att rationellt kunna sköta sina skogar hade behov av ytterligare arbetskraft därom vittnade en av jägmästaren E. W. Ronge i en facktidsskrift publicerad uppsats. Angående den plan för skogsvårdens bedrivande eller det skogsvårdsprogram, vartill motionen syftar, uttalar motionären att, därest ett sådant program skulle realiseras utan hänsyntagande till arbetsmarknadens växlingar och icke *planmässigt* fyllde en konjunkturutjämnande uppgift, programmet icke vore i verklig mening rationellt.

Motionären har vidare under omnämnande av det av de s. k. kalmarsakkunniga nyligen avgivna betänkandet på sid. 16 något närmare utvecklat, huru skogsvårdsprogrammet skulle uppställas. Detta borde omfatta dels en plan för intensivare skogsvård å kronans marker i Norrland, dels ett förslag avseende åtgärder för rationell skogsvård å enskilda skogar i lappmarken, dels slutligen ett förslag berörande skogsmarker i enskild ägo utanför lappmarken, som icke fölle under kalmarsakkunnigas förslag, men där en förbättrad skogsvård vore av behovet påkallad.

För egen del får styrelsen vidare anföra följande. Motionären har tydligen avsett, att det ifrågasatta programmet skulle omfatta hela Norrland, ehuru motiveringen knappast kan avse större del därav än lappmarken. Ju större geografisk omfattning problemet gives, dess svårare blir det att lösa särskilt med hänsyn till de vitt skilda förhållanden, som på flera områden ej minst de biologiska råda inom Norrland, och som påtagligt göra sig märkbara vid en latitudskillnad av 2 å 3 breddgrader. Och Norrland sträcker sig som bekant från den 60:de till den 69:de breddgraden.

Skogshushållning och skogsvård är i och för sig, om man skärskådar frågan både ur statens och den enskilde skogsägarens synpunkt, ett ekonomiskt uthålligt företag, vilket emellertid i viss och ej så ringa omfattning influeras av de biologiska förhållandena, en omständighet som gör sig i allt högre grad påmind ju mera skogsmarken är belägen inom högre polhöjd eller höjd över havet. För skogsägarna i Norrland, vilka i stort sett äro beroende av världsmarknaden å förädlade skogsprodukter för erhållande av värden å sin råvara, framträder i särskild grad, huru som prisbildningen å såväl världsmarknaden för förädlade skogsprodukter som å den inhemska råvarumarknaden helt och hållet regleras av de tvenne faktorerna tillgång och efterfrågan. Intäkterna av skogsbruket äro sålunda innerst beroende av förhållanden, som skogsägaren icke har i sin makt att reglera, för så vitt denne ej inom visst område intager en dominerande ställning. Detta kan ju i viss omfattning sägas vara förhållandet med staten vis å vis den inhemska råvarumarknaden för trävaruindustrien i övre Norrland, enär staten där är den största skogsägaren; och har styrelsen i sin avverkningspolitik i nämnda delar av landet tagit hänsyn härtill i avsikt att icke astadkomma i förhållande till värdepriset oskäligt låga priser på den lokala rundvirkesmarknaden.

Vad nyss anförts angående avverkning och pris på rundvirke får anses såsom en regel i allmänhet. I fråga åter om uttagande av gallringsvirket kunna nog fall hava förekommit, då de rent ekonomiska synpunkterna fått något träda tillbaka och kravet på bästa möjliga rotnetto fått giva vika för skogens krav på att just vid det tillfället erhålla nödig vård. De synpunkter, vilka därvid fått göra sig gällande vid avvägande av huruvida dessa krav på skogsvård varit oavvisliga eller berättigade, kunna emellertid hava varit ganska olika inom olika delar av Norrland för fall, vilka vid hastigt skärskådande kunna hava synts kongruenta. Här börja de biologiska, men även arbetare- och transportförhållandena att spela in. Vad som i Gästrikland kan anses vara en rationell gallring, kan i Norrbotten vara en felaktig beståndsbehandling.

I fråga om övriga skogsvårdsåtgärder, vid vilka någon direkt intäkt ej är att påräkna, lärer nog för varje skogsägare skogsbrukets rånetto vara i rätt avsevärd grad avgörande i fråga om arten och omfattningen av sådana åtgärder, vartill han ej är direkt förbunden. Särskilt då det gäller att bereda ny mark för skogsbörd. Och härvid komma helt visst för den enskilde skogsägaren i varje särskilt fall rent privatekonomiska hänsyn att bliva de avgörande.

För de enskilda skogarna i Norrland med undantag för skogar inom lappmarken och skyddsskogsområdena i Jämtlands län och vissa kronohemman i Västerbottens och Norrbottens län gäller 1923 års allmänna skogsvårdslag, som ålägger skogsägaren att säkerställa återväxten efter avverkning samt att vid avverkning av den yngre skogen bedriva avverkningen så, att skogens vidare utveckling främjas. Vad statens skogar åter angår stadgas därom i kap. I § 1 kungl. förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, att kronoparkerna skola behandlas efter sådana på vetenskapliga regler grundade, för olika ortförhållanden lämpade hushållningsplaner, som avse skogens framtida bestånd och högsta avkastning.

Ställas dessa lagfästade direktiv för skogshushållning och skogsvård å enskildas och statens skogar emot varandra, måste första slutledningen bliva den, att hushållningen å statsskogarna givits en mera konservativ betoning än å de enskilda. Läger man så härtill, att statsskogarna i Norrland och särskilt i övre Norrland blivit i största omfattning förlagda till ur avsättningssynpunkt mycket ofördelaktiga lägen och därför senare kunnat exploateras än de enskilda skogarna, är det ganska naturligt, att dessa skogar senare än flertalet enskildas i samma delar av landet nåtts av möjligheten att där införa ett efter förhållandena lämpat förbättrat skogsbruk. För närvarande finnas ej obetydliga arealer kronomark, från vilka det knappast är berättigat att utbjuda virke å rot till försäljning, om priset per kubikfot för timmer vid kusten skulle sjunka med 5 öre under nu gällande.

Med anledning av att i motionen åberopats vissa av landshövding Ringstrand gjorda uttalanden om skötseln av statens skogar i Västerbottens län, vari bland annat utsåges, att staten nog icke hittills skött sina skogar i den allmänna skogsvårdslagens anda, det vill säga ej sörjt för återväxt efter avverkning, vill styrelsen här något närmare ingå på, huru styrelsen ansett sig böra i berörda avseende fullgöra sin ämbetsplikt enligt givna direktiv såsom ledare av ett statens affärsdrivande verk. Styrelsen är ense med landshövding Ringstrand därom att staten bör se till, att efter avverkning å dess skogar återväxt uppkommer. Med

återväxt avser då styrelsen sådan återväxt, som består och kan utvecklas till fullgod skog. Erfarenheterna beträffande föryngringen av övre Norrlands skogar ha hittills oförtydligt givit vid handen, att den värdefullaste återväxten är den på naturlig väg åstadkomna, även om densamma låter vänta på sig rätt så länge. Styrelsen vill hålla för sannolikt att åtminstone vad lappmarken beträffar det för närvarande endast i undantagsfall är möjligt att uppvisa medelst direkt kultur åstadkommen återväxt, som kan anses fullt nöjaktig och helt betryggad. Däremot lär det icke möta några svårigheter att påvisa, hurusom hundratusentals kronor för att icke säga några miljoner kronor bortkastats på misslyckade kulturer. Beträffande alla de svårigheter, som den praktiske skogsmannen har att kämpa med i berörda avseende, har den skogligen försöksverksamheten ännu ej sagt sitt sista ord, och mycket pengar torde ännu länge komma att i övre Norrland offras på misslyckade skogskulturer. Under sådana förhållanden har styrelsen till skogspersonalen utgivit den anvisningen att vid avverkningen söka främja den naturliga föryngringen och att efter avverkningen på allt sätt underlätta densamma. Samtidigt härmed har styrelsen ingalunda avvisat framställningar om anslag till direkta kulturer, dock med begränsning av den beräknade kostnaden per hektar. Denna återhållsamhet ifråga om dylika anslag anser styrelsen fullt berättigad, så länge man svävar i ovisshet om huru åtgärderna utfalla. Skulle det emellertid visa sig, att man med vissa åtgärder kunde säkert påräkna till kvaliteten fullgod återväxt genom kultur på kortare tid än medelst naturlig föryngring, skulle styrelsen anse, att en avsevärd kostnad per hektar för sådan kultur vore fullt berättigad.

Styrelsen vill härmed icke hava förnekat att ej blott misslyckade kulturåtgärder kunna påvisas å kronoparkerna inom Västerbottens län — sådana misslyckade åtgärder torde emellertid under enahanda biologiska förutsättningar kunna påvisas i proportionsvis samma omfattning å bolagens skogar — utan även fall av underlåtenhet från vederbörandes sida att ombesörja nödiga föryngringsåtgärder efter avverkning, men härifrån är ett långt steg till att man skall finna det av landshövding Ringstrand fälda generella omdömet om skogsvården å kronoparkerna i Västerbottens län befogat, varför det måste betecknas som i hög grad överdrivet.

Beträffande vidare åtgärder för vinnande av ny mark för skogsbörd, enkannerligen genom avdikning av myrar och vattensjuk mark, finnas sannolikt mycket stora arbetsfält å skogarna i Norrland, men även ifråga om dylika åtgärder hava tidigare både av enskilda — vissa trävarubolag — och staten stora misstag blivit begångna och högst avsevärda belopp utgivits, utan att för så vitt nu kan bedömas skogsägaren fått eller inom överskådlig tid kommer att få något gagn av de vidtagna åtgärderna. Att på dylikt sätt använda stora summor, vare sig av intäkter av skogsbruket eller av allmänna medel, kan icke ur någon synpunkt försvaras. Styrelsens politik i fråga om avdikning å kronoparkerna i övre Norrland, där de största problemen möta, har därför under de tio senaste åren varit att i första hand försätta i produktivt skick sådana marker, vilka tidigare kunnat alstra skog, men genom försumpning övergått till mindervärdig mark, ett program, som hittills givit skogsstatens personalen full sysselsättning. Under tiden har man väntat, att den vetenskapliga forskningen och försöksverksamheten på området skulle giva

svar på en del uppställda frågor beträffande avdikning av övre Norrlands myrmarker. Så har emellertid ännu ej skett. Styrelsen har dock på senaste tiden gått in för åtgärder att med utnyttjande av vunna resultat praktiskt tillämpa desamma i begränsad omfattning.

Efter att sålunda hava lämnat en kort framställning av styrelsens skogshushållnings- och skogsvårdsprogram och de ledande principerna däri, vill styrelsen övergå till frågan om erhållande av arbetskraft för detta programs realiserande. Styrelsen kan då konstatera, att det i stort sett ej mött större svårigheter att erhålla nödig arbetskraft med undantag för under slåttertiden i övre Norrland. Mera lokalt och tillfälligtvis hava dock klagomål förnummits angående svårighet att erhålla arbetskraft inom orterna. Emellertid har arbetskraften i regel kunnat erhållas till i öppna marknaden gängse priser. Det bör emellertid framhållas, att arbetsmarknaden i viss och ej så ringa omfattning påverkas i fördyrande riktning av gruvindustrien i Norrbotten och Statens Järnvägars nybyggnadsarbeten.

Till för endast kort tid tillbaka har skogsarbetet i största omfattning varit ett säsongarbete, men på senaste åren har av flera orsaker, varför närmare redogöres i Ronges i motionen åberopade uppsats, skogsägarna haft användning för manuell arbetskraft under större delen av året. I vilken utsträckning behovet av arbetskraft kommer att ökas i samma omfattning som under de allra senaste åren på grund av förädlingsindustriens krav på råvarans behandling såsom i fråga om helbarkning av furutimret, torde vara ganska ovisst. Vissa tecken tyda på att barkningen av furutimret i skogen ställer sig för dyrbar och kommer att ersättas av barkning vid sågarna av endast den del av avfallet, som användes till framställning av sulfatmassa.

Vad så vidkommer behovet av arbetskraft å kronans skogar för beståndsvårdande åtgärder såsom hjälpgallringar och röjningsgallringar torde nog detsamma komma att ökas rätt så väsentligt.

I fråga om kultur och hyggesvård efter föryngringshuggning är det svårare att göra något uttalande beträffande behovet av ökad arbetskraft, då denna fråga intimt sammanhänger med spørsmålet: självföryngring efter viss väntetid eller direkt kultur snarast möjligt efter avverkningen. För det förra fallet kräves betydligt mindre arbetskraft än för det senare. Den sannolika utvecklingen torde emellertid bliva, att, fastän man arbetar för den naturliga föryngringen, direkta kulturåtgärder aldrig helt kunna undvikas. I den mån ett visst avverkningsprogram fastställs för viss tid och visst område, kan behovet av arbetskraft för nämnda skogsföryngringsåtgärder inom dessa gränser sägas bliva tämligen konstant.

Vad så till sist angår avdikning i stor skala av myrmarkerna i övre Norrland, i den mån därmed förknippade problem blivit lösta, och det kunnat fastslås, huru stora kostnader, som skäligen kunna nedläggas å dylika företag, synes en betydande arbetskraft därvid kunna komma till användning.

Av vad styrelsen hittills anfört torde framgå, att frågan om en förbättrad skogsvård å kronans mark i Norrland ständigt varit och är föremål för styrelsens livliga uppmärksamhet, samt att styrelsen bedrivit sitt arbete därvid efter vissa ledande principer i främsta rummet ekonomiskt betonade men samtidigt under behörigt hänsynstagande till de biologiska förhållandena på skilda orter och det stora antal problem i sist berörda hänseende, som vänta på sin lösning.

Något direkt skogsvårdsprogram utöver fastställande av avverkningsgarnas storlek och av dessa betingade åtgärder för återväxt å kronans skogar i Norrland har styrelsen ej upprättat bland annat av den anledningen, att skogsvårdsåtgärderna i regel måste föregås av avverkningar, och dessa senare äro beroende av möjligheten att sälja virket till antagligt pris. Detta pris eller rotnetto är skillnaden mellan rundvirkespriset vid kusten, vilket i stort sett bestämmes av läget på världsmarknaden, och arbetskostnaderna för virkets framskaffande till kusten.

Då i den föreliggande motionen ifrågasattes ett program för skogsvården i Norrland, vilket planmässigt skulle fylla en konjunkturutjämnande uppgift med hänsyn till arbetsmarknadens växlingar, vill styrelsen ytterligare framhålla några synpunkter på det norrländska skogsbruket speciellt inom lappmarken, vilka mera i förbigående berörts. Lappmarken speciellt är ännu i viss omfattning ett pionjärland, där en exploatering av samlade naturtillgångar försiggår. I viss omfattning hava dessa ett så begränsat värde, att det ej är nationalekonomiskt riktigt att söka vinna avsättning för desamma annat än vid en högkonjunktur, och i ännu större omfattning lämnar skogsbruket ett så litet netto med hänsyn till försäljningspris och arbetskostnader, att största sparsamhet måste iakttagas för nedbringande av förvaltnings- och övriga allmänna omkostnader. Ett genomgående drag vid detta skogsbruk är, att den verkligt ekonomiskt inriktade skogsvårdaren måste sträva efter rationalisering och koncentration. En följd härav har blivit, kanske mest framträdande beträffande de stora skogägande bolagen, som disponerat sammanhängande skogsområden av större omfattning, att stora trakter i ett sammanhang blivit föremål för avverkning och skogsvårdande åtgärder. Diktera nu också naturlagarna en långsam utveckling, följer härav, att intervallerna emellan arbetstillfällena å dylika skogsområden bliva ganska stora. Storskogsbrukets rationalisering kräver en tidvis och forcerad skogsvård på stora områden och en i ganska stor omfattning rörlig arbetskraft.

Vill man nu beräkna och söka anskaffa denna arbetskraft, torde det vara berättigat taga hänsyn till ovan andragna synpunkter. Ronge har i den förut åberopade utredningen försökt beräkna, vilken arbetskraft ett enligt hans mening rationellt skogsbruk skulle under vissa förutsättningar kräva, och med användande av för Västernorrland giltiga siffror gjort vissa beräkningar för lappmarken, samt slutligen kommit till den uppfattningen, att den för skogsbruk disponibla arbetskraften ej ens skulle räcka till för avverkning under rimlig tid av det övermogna och avverkningsmogna virkeskapitalet.

Utan att ingå på någon kritik av Ronges beräkningar vill styrelsen framhålla, att det är tänkbart att tillfällena till arbetsförtjänst å de av bolagen och övriga enskilda innehavda lappmarksskogarna bliva väsentligen reducerade, sedan den avverkningsmogna skogen blivit exploaterad, och den långsamma takt, i vilken naturen här ombesörjer återväxten, synes ytterligare mana till försiktiga beräkningar angående utkomst-möjligheter för en inom orterna hastigt ökad bofast befolkning.

Beträffande till sist det av motionären skisserade programmet för utredningen torde det knappast ankomma på styrelsen att yttra sig angående skogar under 1923 års allmänna skogsvårdsdag. Vad åter angår de enskilda skogarna inom lappmarken synes det styrelsen önskvärt, att de nu arbetande s. k. lappmarkssakkunniga måtte få avsluta sitt uppdrag oberoende av den nu väckta motionen. Att lämna dessa sakkun-

Låt vara att dessa siffror ej kunna läggas till grund för några mera i detalj gående slutsatser, lämna de dock en rätt tydlig bild av näringslivets gestaltning inom de norrländska länen. I samtliga de fem länen framstå visserligen jordbruk och skogshushållning såsom de dominerande huvudnäringarna, men det oaktat råda ganska stora olikheter. I Gävleborgs län är näringslivet i övrigt sålunda ganska rikt nyanserat. Det samma är fallet i Västernorrlands län, ehuru väl näringslivet här är mera speciellt inriktat på stapelartiklarna trä och pappersmassa. I de övriga länen är ensidigheten mera framträdande, synnerligast om man för övre Norrlands vidkommande tager i betraktande den specifika koncentrationen av den industriella driften till ett antal storindustriella företag, exempelvis vad Norrbotten angår till gruvdriften i Malmberget och Kiruna samt till sågverksrörelsen vid älvarnas nedre lopp och vid kusten. Än ytterligare framhäves vad här sagts, när man tager i betraktande den relativt stora ensidigheten inom var och en av de olika näringsgrenarna, ej minst inom jordbruket — obetydlig brödsädesodling, utvecklade trädgårdsskötsel, ringa svin- och fjäderfäavel och så vidare.

Den industriella basen för näringslivet i dessa nordliga landsdelar är smal. Detta gör arbetsmarknaden därstädes speciellt känslig för konjunkturväxlingar på ifrågavarande områden. Såsom erfarenheten visat, kan en långvarig lågkonjunktur eller en driftsnedläggelse bliva ödeläggande för en hel trakts ekonomiska liv och därmed för hela dess befolknings existensmöjligheter.

Enligt 1920 års folkräkning fördelade sig den inom jordbruket sysselsatta befolkningen på följande sätt:

	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Hela riket
Företagare, antal	12,978	16,898	12,176	19,891	13,380	379,055
i procent	38.9	43.5	41.6	44.0	41.7	39.3
Funktionärer, antal	148	137	56	33	46	8,224
i procent	0.4	0.4	0.2	0.1	0.1	0.9
Hemmavarande, anhöriga över 15 år, antal	13,394	15,533	13,238	20,891	14,736	356,715
i procent.....	40.2	40.0	45.2	46.2	45.9	37.0
Övriga jordbruksarbetare, antal	6,816	6,232	3,815	4,388	3,965	219,445
i procent	20.5	16.1	13.0	9.7	12.3	22.8
Tillhopa, antal	33,336	38,800	29,285	45,203	32,127	963,439
i procent.....	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

De anförda siffrorna giva vid handen, att jordbruket i övre Norrland ej anlitar avlönad arbetskraft i samma utsträckning som i de sydligare landsdelarna. Däremot är antalet arbetsföra hemmavarande söner och döttrar ej obetydligt större än söderut. I stort sett företer jordbruket i övre Norrland bilden av utpräglat småbruk, där brukningsdelarnas ringa storlek i förening med vegetationstidens korthet gör det både möjligt och nödvändigt för den manliga jordbruksbefolkningen att ägna sig åt lönarbete såsom biförtjänst. Skogsarbetet utgör den viktigaste källan,

varur befolkningen har att söka förskaffa sig den för uppehållet nödvändiga extra inkomsten i kontanter. Avverkningarnas omfattning blir av avgörande betydelse för arbetsmarknaden. Av olika skäl förläggas emellertid avverkningsplatserna allt längre inåt landet. Arbetstillfällena förskjuta sig sålunda, i samband varmed arbetstillgången under de senare åren försämrats för kusttrakternas befolkning. De arbetstillfällena, som yppa sig längre in i landet, äro ej så lätt åtkomliga för kustbefolkningen och äro dessutom ej flera, än att de i allmänhet kunna utföras av traktens egen jordbrukarbefolkning. Gammal sedvänja och arbetssäsongsens relativa kortvarighet ha här samverkat till uppkomsten av kravet, att arbetstillfällena i skogar och vid flottleder i första hand reserveras för ortsbefolkningen. Dessa krav hava till och med kommit till avtalsmässigt uttryck. I arbetsavtal rörande skogs- och flottningsarbete ha sålunda intagits bestämmelser, att »arbetare, som äro bosatta vid eller närmast intill arbetsplatsen och som tidigare vanligen utfört ifrågakommande arbete, böra vid i övrigt lika förhållanden i första hand komma i åtanke vid arbetsanställning». Vid årsskiftet 1929/1930 fanns ifrågavarande klausul intagen i avtal, berörande 20 arbetsgivare och 19,753 arbetare.

Förutom de arbetstillfällena, som skogarna och flottlederna erbjuda, må särskilt framhållas vägarbeten. Också beträffande dylika arbeten gör sig gällande en strävan att i första hand reservera dem för ortsbefolkningen.

En rätt god belysning av arbetsförhållandena i Norrland lämnade den i maj 1927 företagna arbetslöshetsräkningen. Denna avsåg kommuner, vilkas folkmängd, i procent av hela länets, uppgingo till i Gävleborgs län 73.1 procent, i Västernorrlands län 73.3 procent, i Jämtlands län 44.3 procent, i Västerbottens län 63 procent samt i Norrbottens län 97 procent. Vid räknetillfället (den 5 maj 1927) var antalet arbetslösa i de av räkningen omfattade kommunerna följande:

	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län
Folkmängd i räknekommunerna	203,695	201,038	60,535	124,672	186,661
Antal arbetslösa i städer	1,087	498	201	156	484
i industrikommuner	3,055	3,163	355	1,415	7,361
i jordbrukskommuner	347	722	285	819	1,324
Tillhopa, absolut	4,489	4,383	841	2,390	9,169
I procent av räknekommunernas folkmängd	2.2	2.2	1.4	1.9	4.9
Därav: kvinnor	66	29	13	29	96
ungdom under 21 år	909	1,074	154	550	2,030
arbetslösa inom jordbruk och skogshushållning	1,893	1,506	268	941	3,663

Av hela antalet arbetslösa var en avsevärd del bosatt på egen eller föräldrars fastighet, nämligen i Gävleborgs län 40.1 procent, i Västernorrlands län 43.5 procent, i Jämtlands län 28.4 procent, i Västerbottens län 51 procent och i Norrbottens län 52.9 procent.

Den sålunda registrerade arbetslösheten kunde — enligt vad i utredningen anföres — för övre Norrlands vidkommande karakteriseras på följande sätt. I inlandskommunerna påträffades i stort sett icke någon arbetslöshet, som ej var av säsongkaraktär. Huvudmassan av de redovisade arbetslösa hade sålunda vid räknetillfället varit arbetslösa högst tre månader. Arbetslösheten framstode närmast såsom ett utslag av rådande knapphet på tillfälliga arbetsförtjänster. Den av denna arbetslöshet drabbade arbetskraften utgjordes väsentligen av småbönder, kronoåbor och kronotorpare samt söner till dylika självständiga jordbrukare, för vilka alla jordbruket utgjorde allenast ett partiellt näringsfång, som under en avsevärd del av året måste kompletteras med andra inkomstkällor, i främsta rummet skogsarbete. Denna grupp måste alltid räkna med död säsong under tiden efter höstarbetenas avslutande inom jordbruket och före skogsdrivningarnas igångsättande samt vidare vid vårbrytningen, innan bäckflottningen toge sin början. Däremot gjorde man sig räkning på arbetsförtjänst under övriga delar av året vid skogsdrivningar, flottning, sommarhuggningar, vägarbeten och liknande, vadan knappheten på dylika arbetstillfällen under en följd av år, i betraktande av jordbrukens ringa bärighet, kunde medföra besvärliga konsekvenser.

I kusttrakterna utgjordes enligt utredningen de arbetslösa dels av personer, som på grund av inskränkningar i eller nedläggelser av industriell drift en längre tid gått utan arbete, och dels av personer, som efter säsongens slut på hösten ej lyckats erhålla något arbete under vintern. Visserligen vore jordbruket i kusttrakterna i regel högre utvecklat än i inlandskommunerna, men tillgången på skogsarbete samtidigt mera osäker. Under sommaren syntes man utöka kontantinkomsterna genom varjehanda tillfällighetsarbeten, såsom flottning, flottläggning (för havs-transport), propskapning, sågning, stuveriarbete och dylikt. Erfarenheten hade visat, att i samma mån tillgången på arbetskraft vore riklig, arbetstillfällena ännu mer än eljest koncentrerades till en kort säsong, i det att till den ljusa årstiden förlades vissa tillfällighetsarbeten, som i annat fall kunnat utföras under höst eller vinter och då bereda en välbehövlig ökning av arbetstillfällen.

Det är en sedan länge gjord, i sig själv anmärkningsvärd iakttagelse, att den inrikes omflyttningen av den i övre Norrland bosatta befolkningen är förhållandevis obetydlig, vilken omständighet i förening med den höga nativiteten på avgörande sätt är karakteristisk för den norrländska arbetsmarknaden. Däremot har utflyttningen till främmande världsdelar varit livlig. Antalet emigranter till främmande världsdelar har under åren 1923—1928 varit följande:

	Gävleborgs län	Västernorr- lands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottnens län
1923	1,320	1,588	877	595	1,451
1924	325	360	329	210	413
1925	372	369	315	197	310
1926	454	455	303	306	602
1927	427	432	374	403	641
1928	534	621	558	541	589

Emigranternas yrkesfördelning utvisar, att hemmasöner och hemmadöttrar inom jordbruket samt andra jordbruksarbetare lämnade det avgjort största tillflödet till emigrantströmmen.

Avlastningen av den norrländska arbetsmarknaden, som genom emigrationen sålunda ägt rum, synes ej komma att för framtiden göra sig gällande i samma utsträckning som hittills, sedan Förenta staterna från den 1 juli 1929 än ytterligare begränsat antalet inresetillstånd, som årligen må beviljas svenskar. Redan undr fjolåret har nedsättningen av den amerikanska kvoten för svenskar återverkat på den svenska emigrationen. Antalet godkända utvandringskontrakt för emigranter från Västerbottens och Norrbottens län uppgick sålunda under år 1929 till 382 och 440 mot respektive 506 och 606 under år 1928.

Det ligger i öppen dag, att stora svårigheter resa sig i övre Norrland för en effektiv arbetsförmedling, beroende på de stora avstånden, de med de klimatiska förhållandena sammanhängande arbetssäsongerna samt det hinder för rörlighet hos arbetskraften, som enligt sakens natur yppar sig för en, såsom här ofta är fallet, vid egna jordbruk bunden arbetarbefolkning. Härav förklaras, att i översta Norrland uppkommande behov av arbetskraft sällan fyllas från andra delar av Norrland och ofta visar sig utöva dragningskraft på finsk arbetskraft, något som styrelsen kunnat iakttaga i sin befattning med ärenden rörande arbetstillstånd för utlänningar.

Följande uppgifter om den offentliga arbetsförmedlingens organisation och verksamhet i Norrland må meddelas.

Inom vart och ett av de norrländska länen finnas ett huvudkontor och tre avdelningskontor, utom i Gävleborgs och Västerbottens län, där endast två, respektive ett avdelningskontor anordnats.

Den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet inom ifrågavarande län under år 1929 belyses i efterföljande sammanställning.

	Ansökningar om arbete		Lediga platser		Tillsatta platser		På 100 lediga platser	
	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	Ansökningar om arbete	Tillsatta platser
Gävleborgs län	6,058	1,887	1,901	1,489	1,874	1,369	234	96
Västernorrlands »	6,011	757	2,095	580	2,063	492	253	96
Jämtlands »	2,032	2,605	890	2,521	848	2,186	136	89
Västerbottens »	2,138	1,928	670	1,740	645	1,460	169	87
Norrbottens »	1,818	1,467	998	1,250	959	992	146	87
Hela riket	327,517	165,981	144,799	147,570	198,333	103,921	169	79

Flertalet av de ovan redovisade ansökningarna och platserna avse husligt arbete, diverse arbeten samt sjöfart, såsom närmare framgår av följande sammanställning över ansökningar om arbete under år 1929, fördelade på viktigare yrkesgrupper:

		Jordbruk	Skogshushållning	Trävaruindustri	Trämasse- och pappersindustri	Sjöfart	Diverse arbeten	Husligt arbete
Gävleborgs län	294	43	221	5	2,719	1,644	1,472
Västernorrlands	»	72	7	209	37	3,493	1,744	493
Jämtlands	»	432	240	9	1	12	975	1,751
Västerbottens	»	461	104	168	47	464	533	1,413
Norrbottnens	»	50	10	10	—	577	877	1,277

Det framgår av de ovan anförda uppgifterna, att den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke i den utsträckning, som varit önskvärd, kunnat stå till tjänst inom jordbrukets och skogshushållningens områden. Det måste emellertid anses av vikt, att arbetsförmedlingen göres rustad att också på ifrågakvarande områden stå företagare och arbetssökande till tjänst, något som sannolikt skulle bidra till en utjämning i arbetsmarknadsläget. Härvid må särskilt erinras, att de stora avstånden och det ofta mindre utvecklade kommunikationsväsendet mångenstädes i Norrland erbjuda speciella svårigheter för åstadkommande av en sådan effektiv arbetsförmedling, som vore önskvärd. Ej minst med tanke på Norrlands förhållanden har styrelsen också nyligen övervägt frågan om en anordning, som säkerligen vore ägnad att främja förevarande önskemål, nämligen att bereda arbetsförmedlingens personal ersättning av statsmedel (ur arbetsförmedlingsanslaget) för resor, som de företaga i förmedlingssyfte.

I underdånig skrivelse den 24 september 1929 angående anslagsäskanden inom socialstyrelsens förvaltningsområde för tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 anförde styrelsen härutinnan följande:

»Statens arbetslöshetskommission har, efter samråd med styrelsen, på hösten 1927 och 1928 föranstaltat, att tjänstemän vid arbetsförmedlingen i några fall blivit satta i tillfälle att beresa sina verksamhetsområden. Dessa resor, som åsyftat att söka uppspara det så att säga latent behovet av arbetskraft på landsbygden och att anvisa sålunda vunna arbetstillfällen åt arbetslösa, hava närmast utgjort ett led i kommissionens strävanden att söka motverka arbetslöshet. Resorna hava också bekostats av kommissionen. De hava lett till goda, i vissa fall utmärkta resultat.

Uppenbart är emellertid, att dylika resor kunna vara välbehövliga jämväl ur synpunkten av den offentliga arbetsförmedlingens egna uppgifter. I allt fall finner styrelsen det önskvärdt, att styrelsen kan bereda tjänstemän vid den offentliga arbetsförmedlingen tillfälle att, där skäl därtill äro, i förmedlingssyfte beresa sina verksamhetsområden.

Dylika resor torde enligt sakens natur i regel åsyfta att tillgodose landsbygdens behov av arbetskraft. Styrelsen, som författningsenligt (§ 2 mom. 2 i kungörelserna nr 320/1916 och 278/1918) äger disponera medel ur arbetsförmedlingsanslaget bland annat till bestridande av kostnader 'för de särskilda anordningar, som vidtagits för arbetsförmedling för landsbygdens behov', anser sig för egen del redan nu med stöd av dessa bestämmelser behörig att bestrida kostnaderna för resor av ifrågakvarande slag. Innan så sker, har styrelsen emellertid härigenom velat anmäla

denna sin uppfattning, för den händelse Kungl. Maj:t skulle pröva frågan vara av beskaffenhet att lämligen böra bringas till riksdagens kännedom.

Om spørsmålet i allt fall skulle föranleda framställning till riksdagen, kunde förtjäna övervägas, om ej styrelsens behörighet i ett sammanhang borde utvidgas därhän, att styrelsen, efter prövning i varje särskilt fall, finge bevilja den offentliga arbetsförmedlingen ersättning ur arbetsförmedlingsanslaget för resor, som dess tjänstemän prövades böra företaga i förmedlingssyfte jämväl i fall, där resorna ej avsåge landsbygden.

Rese- och traktamentsersättningen, som synes böra utgå under hänsyn tagen till vederbörande tjänstemans tjänsteställning, torde lämpligen böra beräknas högst enligt de grunder, som angivas i klass II C gällande resereglemente.»

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag i den riktning, socialstyrelsen sålunda förordat. Vid bifall till detta förslag skulle styrelsen få friare händer att träffa bland annat just sådana anordningar till arbetsförmedlingsverksamhetens främjande, som påkallas av de i Norrland rådande speciella förhållandena.

Tillika får styrelsen bringa till utskottets kännedom en av styrelsen nästleden höst träffad specialanordning vid Norrbottens läns arbetsförmedling, vilken syntes vara av beskaffenhet att ej lämpligen kunna anstå. I samråd med statens arbetslöshetskommission, Norrbottens läns länshjälpkommitté samt styrelsen för Norrbottens läns arbetsförmedling har styrelsen träffat sådana anordningar, att särskild tjänsteman kunnat, försöksvis för vintersäsongen 1929/1930, anställas vid ifrågavarande arbetsförmedlingsanstalt med speciell uppgift att medverka vid förmedlingen arbetskraft till skogarna under vinterhalvåret. Styrelsens beslut i ifrågavarande avseende bilägges här i avskrift.

Stora vanskligheter möta strävanden att genom ingripande från det allmännas sida till anordnande av produktiva arbeten skapa eljest sig icke yppande arbetstillfällen. Även om utförande av vissa arbeten mången gång i sig självt ter sig önskvärt och på så sätt tillskapade arbetstillfällen i allt fall innebära hjälp för stunden för vissa kategorier, nödgas man dock, just av hänsyn till arbetstillgången i stort, varna för att igångsätta arbetsföretag under skenet av att arbetena verkligen äro produktiva, ehuru väl de icke i den fria konkurrensen om kapitalet kommit i betraktande att utföras på den öppna marknaden och deras igångsättande sålunda motiveras allenast av aktuella sociala skäl.

Den av motionären framförda tanken ter sig utan tvivel i sig själv ur flera synpunkter tilltalande, när den bedömes isolerad från sitt vidare sammanhang. Ur aktuell social synpunkt måste en ökning av tillfällena till produktivt, lönande arbete anses särdeles välkommet i Norrland, enkannerligen i dess nordligare delar, där arbetslöshet råder i icke ringa omfattning. Och vad angår skogen i dessa nordliga trakter lär den enligt sakens natur utgöra och för all överskådlig framtid komma att utgöra en väsentlig betingelse för därvarande befolknings existens. Av dessa och andra rent ekonomiska skäl framstår det såsom en hela nationen vidkommande plikt att sörja för skogsbeståndets vidmakthållande och, i mån av möjlighet, dess förkovran.

Denna senare synpunkt torde numera vara vägledande för behandlingen av våra skogsvårdsfrågor, i vad rör såväl Norrland som övriga landsändar. I vilken grad förhållandena göra skogsvårdande åtgärder påkal-

lade och sådana åtgärder låta sig försvara såsom produktiva, räntabla kapitalinvesteringar, undandraget sig socialstyrelsens bedömning. Styrelsen föreställer sig allenast, att, då hithörande frågor beröra framtida vitala intressen för landet, fog finnes att anlägga ett visst optimistiskt bedömning på de siffermässiga räntabilitetskalkyler, som förebringas i hithörande frågor.

Ur social synpunkt finner styrelsen det sålunda önskvärt, att all den kapitalinvestering i Norrlands skogar, som vid ett — gärna optimistiskt hållet — bedömning av förebragta kalkyler kan anses tillräddlig för skogsbeståndets vidmakthållande och förkovran, också kommer till stånd. Erkännas må, att hittills vidtagna åtgärder i sådan riktning haft en icke ringa omfattning, varjämte ju ytterligare åtgärder i samma riktning — kalmarsakkunnigas förslag m. m. — planeras. Med avseende på dylika åtgärder får socialstyrelsen ur arbetsmarknadssynpunkt allenast understrika vikten av att åtgärderna icke vare sig igångsättas plötsligt och i stor omfattning eller alltför tvärt avbrytas. Vare sig man skapar en plötslig rush på arbetsmarknaden eller tvärt avklipper vissa kategorier av arbetstillfällen, undgår man nämligen icke att på ett menligt sätt förörcka det övriga näringslivets naturliga jämna utveckling. Erfarenheterna speciellt från Norrland, i vad rör järnvägsnätets och vägsystemets utbyggande, böra härvid hållas i minnet.

Vad angår motionärens tanke att låta hithörande arbetstillfällen både lokalt och i tiden svälla ut eller minska i omfattning allt efter det konjunkturen i övrigt sjunker eller stiger, så att arbetena finge karaktären av konjunkturutjämnande reservarbeten, må visserligen erkännas, att ett realiserande av densamma vore önskvärt. I viss utsträckning torde den också vara praktiskt realiserbar, men förhoppningarna härutinnan böra dock ej överdrivas. Erfarenheten bland annat från de statliga reservarbetena ådagalägger klart, att svårigheterna vid en efter växlande konjunktur avpassad diskontinuerlig arbetsdrift äro större, än man i allmänhet föreställer sig. Främst komma härvid i betraktande säsongväxlingarna under olika årstider. Det är den under den kallare årstiden regelbundet återkommande säsongarbetslösheten, som för Norrlands del är mest tryckande. Det är ju en omständighet av utomordentlig betydelse, att skogsavverkningarna med fördel låta sig bedriva under vintern, då arbetstillgången i övrigt är vikande. Hithörande skogsarbete balanserar sålunda automatiskt och utan särskilda åtgärder till viss grad de starka säsongväxlingarna i övrigt. Emellertid torde avverkningarnas omfattning icke kunna anpassas direkt efter arbetsmarknadens behov utan lär den ekonomiska konjunkturen — träpriserna — böra vara utslagsgivande. Ett motsatt betraktelsesätt skulle faktiskt föranleda avverkningar, som i längden skulle menligt återverka även på arbetstillgången.

Arbeten, som genom särskilda åtgärder skulle balansera säsongarbetslösheten, finge alltså sökas på annat håll. Men det är just att finna för den kallare årstiden lämpliga arbetsobjekt, då de klimatiska förhållandena fördyra eller helt omöjliggöra vissa arbetens bedrivande, som i förevarande hänseende erbjuder svårighet. Styrelsen föreställer sig, att skogsvårdsarbeten mestadels ej utgöra något undantag härutinnan och att vissa sådana arbeten, plantering och skogssådd m. m., över huvud taget ej kunna ifrågakomma under den kallare årstiden. Även om man bortser från de av klimatiska skäl föranledda prisfördyringarna i fråga

om arbeten, som skulle bedrivas under en för dem olämplig årstid, inställa sig olägenheter och merkostnader vid varje slag av arbete, som av sociala skäl skall bedrivas diskontinuerligt. Sålunda måste bostäder anskaffas för arbetarstyrkorna samt åtskillig maskinell utrustning och arbetsredskap inköpas, varjämte ledningspersonal måste anställas. När arbetena vid förbättrad konjunktur lämpligen kunna nedläggas, bliva alla dessa träffade dyrbara dispositioner outnyttjade. Härtill kommer att en hel del arbeten, exempelvis utdiknings- och flottledsarbeten liksom i viss mån även vägföretag, ej gärna kunna nedläggas före fullbordandet. Ofta tager det redan utförda arbetet skada under avbrott och i allt fall ligger ju städse det redan utförda halvfärdiga arbetet under avbrotts-tiden tämligen värdelöst. Alla dessa och liknande omständigheter verka i hög grad fördyrande på arbetsföretag, som drivas diskontinuerligt, vilket i sin tur gör, att arbetsföretag utförda på vanligt sätt i den öppna marknaden i realiteten ställa sig billigare och sålunda ur räntabilitets-synpunkt bliva mera försvarliga än arbetsföretag, vilka av sociala skäl drivas diskontinuerligt. Erinras må att den lägre lönen vid de statliga reservarbetena, som bedrivas genom arbetslöshetskommissionen, i någon mån evalverar ifrågasvarande pridfördyrande moment. Motionären synes emellertid icke hava ifrågasatt annat, än att de av honom förordade arbetena skulle utföras i öppna marknaden mot där gängse lön. Den av diskontinuiteten föranledda pridfördyringen skulle därmed göra sig gällande med full styrka, vilket säkerligen i praktiken skulle verka återhållande på verksamhetens omfattning.

Även om socialstyrelsen, som för egen del ej kunnat göra förslaget till föremål för bedömande ur skoglig synpunkt, ansett sig böra intaga en kritisk hållning mot alltför högt ställda förväntningar, vill styrelsen dock på intet vis bestrida, att förevarande spörsmål äro av betydande social räckvidd och därför även ur denna synpunkt äro förtjänta av närmare utredning.

Stockholm den 20 mars 1930.

GUNNAR HUSS.

KURT BERGSTRÖM.

Utdrag ur protokoll, hållet hos kungl. socialstyrelsen den 14 januari 1930.

Anmälde en av styrelsen för Norrbottens läns arbetsförmedling den 8 januari 1930 gjord ansökan om statsunderstöd.

Föredraganden anförde: Förmedling av arbetskraft för tillgodoseende av skogsbrukets behov intager i vissa hänseenden en särställning bland den offentliga arbetsförmedlingens uppgifter, i all synnerhet där fråga är om de stora norrländska skogscomplexen med deras ofta från bygderna avlägset belägna arbetsplatser. Den offentliga arbetsförmedlingen har hittills åtminstone på vissa håll varit otillräckligt utrustad för fyllande av denna speciella uppgift. Så torde i allt fall förhållandet hava varit i Norrbottens län, där svårigheterna också äro särskilt framträdande.

I all synnerhet mot bakgrunden av den ganska betydande arbetslöshet, som för närvarande är rådande på flera håll inom detta län, har behovet av mera tillfredsställande anordningar varit framträdande.

Spörsmålet har föranlett framställning från Norrbottens läns länshjälpkommitté till statens arbetslöshetskommission. Efter överläggningar mellan socialstyrelsen och kommissionen beslöt styrelsen den 25 oktober 1929, att jag den 27—29 samma månad skulle företaga en tjänsteresa till Luleå för att med arbetsförmedlingens styrelse dryfta frågan. Härvid medföljde, på kommissionens uppdrag, jämväl kanslichefen O. Hagman.

Vid sammanträdet med förmedlingsstyrelsen, vilket hölls den 28 oktober 1929 och där även ordföranden i länshjälpkommittén, överjägmästaren B. A. J. Wallmark var närvarande, konstaterades riktigheten av uppfattningen, att länets arbetsförmedling ej vore tillräckligt rustad att i den vidgade omfattning, som vore önskvärd, medverka vid förmedlingen av arbetskraft till arbetet i skogarna under vinterhalvåret. Det tarvades uppenbart, att en särskild person kunde mera odelat ägna sig åt uppgiften. Härjämte syntes påkallat, att denne sattes i tillfälle att beresa verksamhetsområdet. En anordning i dylik riktning syntes emellertid böra träffas endast försöksvis för vintern 1929—1930, närmare bestämt förslagsvis för sexmånadersperioden 15 november 1929—15 maj 1930.

Under återopande av frågans förberedande behandling i socialstyrelsen, ansåg jag mig vid sammanträdet kunna för ändamålet ställa i utsikt bidrag av statsmedel. Arbetsförmedlingens styrelse förklarade sig vid sådant förhållande beredd att träffa de anordningar, om vilkas lämplighet man enat sig.

Arbetsförmedlingens styrelse har sedermera för tiden från den 15 november 1929 till den 15 maj 1930 för uppgiften anställt såsom assistent vid Luleåkontoret skogsinspektören Johan Alg. Johansson mot en lön av 400 kronor för månad samt fastställt, att Johansson vid resor, som föranledas av hans anställning, skall uppbära rese- och traktamentsersättning, beräknade efter klass III F i allmänna resereglementet, med den begränsning, att traktamente för dag och natt tillhopa skall utgå med 6 kronor.

De sålunda träffade anordningarna synas mig påkallade och lämpliga och torde hittills hava visat sig fylla sitt ändamål. Ehuru väl några praktiska förmedlingsresultat ännu ej uppnåtts, vilket helt får tillskrivas det av den oväntat blida väderleken föranledda uppskovet med skogsarbetets igångsättande, synas värdefulla förberedelser för en snabb och effektiv förmedling hava vidtagits.

Med hänsyn till att de träffade anordningarna dels avse att tillgodose landsbygdens behov, dels hava karaktären av försök och dels torde vara ägnade att minska statens utgifter för bekämpande av arbetslöshetens verkningar inom länet ävensom i betraktande av knappheten av Norrbottens läns arbetsförmedlings övriga anslag, synas kostnaderna för anordningarna böra bestridas av statsmedel.

Styrelsen för Norrbottens läns arbetsförmedling har nu i sin ansökan av den 8 innevarande januari hemställt om statsbidrag till ett belopp av 1,202 kronor 80 öre. Härav motsvara 600 kronor den anställde assistentens utbetalade avlöning för tiden 15 november—31 december 1929, 202 kronor 80 öre rese- och traktamentsersättning för hans resor i tjänsten under samma tid samt 400 kronor hans avlöning under januari månad 1930. Till ansökningen är fogad specifikation över kostnaderna för re-

sorna, vilken granskats och ej synes föranleda någon erinran. Vad angår förskottet för assistentens avlöning under januari månad 1930 har meddelats mig, att arbetsförmedlingen saknade tillgångar för dennas gäldande vid löpande månadens utgång. Då vid bifall till ansökningen i övrigt styrelsens beslut torde få anses prejudicerande i vad rör sättet för bestridande jämväl av denna utgift, anser jag i förevarande speciella fall, att beloppet bör få utgå redan nu.

Med stöd av det anförda hemställer jag, att socialstyrelsen, med bifall till ansökningen, måtte bevilja Norrbottens läns offentliga arbetsförmedling statsunderstöd för det uppgivna ändamålet till ett belopp av 1,202 kronor 80 öre.

Socialstyrelsen beslöt, med bifall till föredragandens hemställan, med stöd av § 2 mom. 2 och § 3 i kungörelsen den 30 juni 1916 till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket, sådan sistnämnda paragraf lyder enligt kungörelse den 16 maj 1918, bevilja Norrbottens läns arbetsförmedling understöd till bestridande av omförmälda kostnader till ett sammanlagt belopp av 1,202 kronor 80 öre.

Detta beslut skulle genom utdrag ur protokollet meddelas statens arbetslöshetskommission och styrelsen för Norrbottens läns arbetsförmedling till kännedom.

Ur protokollet:

T. Hessler.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom nådig remiss den 7 februari 1930 har länsstyrelsen anbefallts att till jordbruksutskottet inkomma med yttrande över till samma utskott remitterade motion II:38 angående intensivare skogsvård i Norrland.

I anledning härav får länsstyrelsen överlämna och åberopa från länets skogsvårdsstyrelse infordrat yttrande i ärendet, och finner länsstyrelsen för egen del den ifrågasatta undersökningen vara beaktansvärd. Ehuru vad detta län angår de av skogsvårdsstyrelsen redan vidtagna skogsvårdsbefrämjande åtgärderna beträffande enskilda skogar synas vara ändamålsenliga och leda till bättre skogskultur och arbetsmöjligheter, torde dock ytterligare förbättring i sådant hänseende särskilt beträffande de allmänna skogarna böra komma till stånd.

Länsstyrelsen får därför förorda föreliggande motion.

Gävle slott å landskansliet den 8 mars 1930.

OSKAR RYDIN.

ABR. LÖF.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss från Kungl. Maj:t den 7 februari 1930 har länsstyrelsen anbefallts att till Eder avgiva yttrande över en till Eder remitterad motion, II: 38, angående intensivare skogsvård i Norrland.

I anledning härav får länsstyrelsen med överlämnande av från skogsvårdsstyrelsen i länets landstingsområde infordrat yttrande i ärendet anföra följande.

Syftet med förevarande motion torde i första hand vara att söka avhjälpa den i Norrlands skogsbygder rådande arbetslösheten. Såsom lämpligt medel för detta ändamål synes motionären hava tänkt sig att genom statsmakternas ingripande skulle åvägbringas en intensivare vård av såväl enskildas som kronans skogar.

Ehuru levnadsförhållandena för befolkningen i skogsbygderna inom detta län icke torde vara så svåra som i de delar av Norrland, som i motionen närmast åsyftas, måste dock åtgärder för beredande av arbetstillfällen anses mångenstädes vara av behovet påkallade. Att för sådant ändamål anordna en rationellare skogsvård synes även lämpligt, enär det lär vara otvivelaktigt, att behov av en mera rationell vård av åtskilliga skogar föreligger.

Beträffande möjligheterna att på ett ekonomiskt sätt genomföra den åsyftade intensivare skogsvården har jägmästaren E. W. Ronge i sin av motionären åberopade utredning framhållit, att den ifrågavarande rationaliseringen först och främst kan tänkas bli verklighet inom storskogsbruk. Med utgångspunkt från detta uttalande har skogsvårdsstyrelsen i sitt yttrande i ärendet framhållit nödvändigheten av att, utan uppgivande av jordäganderätten, till mera stadigvarande sammanslutningar hopföras enstaka mindre skogsfastigheter, vilka ofta vore föremål för otillfredsställande skogsvård. Denna fråga har skogsvårdsstyrelsen ansett böra lösas genom Kooperation mellan ägare av mindre skogsfastigheter. Länsstyrelsen är för sin del i likhet med skogsvårdsstyrelsen av den åsikten, att en mera intensiv skogsskötsel kan tänkas bli ekonomiskt lönande, endast om den bedrivs i större skala och anser länsstyrelsen med hänsyn härtill nödvändigt, att någon form för enhetlig skogsvård å de mindre skogsfastigheterna utfinnes. Då denna fråga sålunda synes vara av grundläggande betydelse för genomförande av den föreslagna mera rationella skogsvården, får länsstyrelsen, med förordande av att den av motionären föreslagna utredningen kommer till stånd, framhålla angelägenheten av att nämnda utredning även inriktas på åtgärder för sammanförande av mindre skogsfastigheter under enhetlig skötsel.

Härnösand i landskansliet den 10 mars 1930.

På länsstyrelsen vägnar:

OSKAR RUNDQVIST.

RAGNAR STATTIN.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom beslut den 7 februari 1930 har Kungl. Maj:t anbefallt Kungl. Maj:ts befallningshavande att avgiva yttrande till riksdagens jordbruksutskott över en till samma utskott remiterad motion II:38 angående intensivare skogsvård i Norrland. I anledning härav får Kungl. Maj:ts befallningshavande anföra följande.

Den produktiva skogsmarken inom Jämtlands län omfattar en areal av omkring 2,659,000 hektar, varav 300,400 hektar allmänna skogar, 1,198,900 hektar bolagsmark och 1,159,700 hektar i enskild ägo. Den odlade jorden inom länet utgör omkring 68,517 hektar. Det är således tydligt, att skogen och skogsbruket tillhöra länets viktigaste näringskällor, i synnerhet som industrien inom länet är svagt utvecklad.

Befolkningssiffran inom länet utgjorde år 1900 111,391 personer, år 1910 118,115 personer, år 1920 133,536 personer och den 31 december 1928 135,315 personer. Oaktat den relativt långsamma tillväxt, som sålunda kan konstateras, är det otvivelaktigt svårt för närvarande, särskilt för den manliga arbetskraften att få sysselsättning. Den av motionären gjorda anmärkningen att arbetsbristen i verkligheten är långt större än som framgår av statistiken över arbetslösheten är säkerligen riktig. Till bristen på arbetstillfällen bidrager den omständigheten, att jordbrukarna på grund av det tryckta läget för denna näringsgren minskat de fast anställda lantarbetarna under senare år. En bonde, som förr hade en årsdräng, ökar nu arbetskraften ofta nog allenast under skördetiden.

Kolonisationen på kronoparkerna har icke inom Jämtlands län haft någon nämnvärd betydelse för arbetstillgången. Redan för det obetydliga antal kolonister, som finnas inom länet, har det emellertid understundom visat sig förenat med svårigheter att erhålla arbete på kronoparkerna.

På många trakter i länet ha däremot vägarbetena varit till synnerligen stor nytta för befolkningens försörjning. På samma gång, som de fyllt ett alldeles trängande behov av kommunikationernas förbättring, hava de berett tillfälle för många att under en stor del av året — beträffande trunn- och brobyggnader under hela året — erhålla en relativt god arbetsförtjänst. Med den metod, som här så gott som alltid kommit till tillämpning, att bortsätta vägarbetena i småskift, har ortsbefolkningen själv fått den största nyttan av de arbetstillfällen, som sålunda uppstått. Behov av fortsätta ny- och ombyggnader av vägar finnes allttjämt i rikt mått, men arbetenas omfattning är helt och hållet beroende på de anslagsmedel av olika slag, som kunna ställas till förfogande för ändamålet.

Frågan är nu, om icke detsamma i stort sett gäller beträffande skogsvården såsom medel till ökat arbete.

Vad angår kronoparkerna saknar Kungl. Maj:ts befallningshavande kännedom om möjligheten att på ett sätt, som är ekonomiskt tillåtligt, öka de skogsvårdande åtgärderna.

Med avseende å bolagens och de enskildas skogar har Kungl. Maj:ts befallningshavande i ett utlåtande till Kungl. Maj:t den 4 januari 1930 framhållit, att det icke torde vara möjligt att verkställa någon exakt beräkning av räntabiliteten för de kostnader, som kunde nedläggas på skogsvård, då man saknade kännedom om såväl det framtida virkespriset som den blivande räntefoten och då det gällde en så lång period som skogens tillväxttid från den produktiva åtgärden till dess den bleve avverkningsbar. Det vore emellertid uppenbart, att utgifter, vilkas resultat framträder först

efter lång tid, lätt skulle bliva eftersatta av enskilda jordägare i all synnerhet då dessa för närvarande lede under jordbruksnäringens allmänna depression. Även med avseende å de mindre bolagen förhölle det sig sannolikt så, att de såge utgifterna för framtida produktionsökning ur dagsekonomisk synpunkt likaväl som de enskilda jordägarna. På de större skogsbolagen med deras anspråk på lång tillvaro torde däremot den förhoppningen kunna ställas, att de av egen drift vidtoge åtgärder för höjning av skogens produktivitet. Kungl. Maj:ts befallningshavande tillstyrkte därför livligt, att genom statens medverkan ett effektivt ekonomiskt stöd till skogsvårdande åtgärder måtte lämnas, i samband varmed skogsvårdsstyrelsernas verksamhet för att väcka skogsägarnas intresse för skogsvården skulle kunna ökas.

Dessa synpunkter torde vara tillämpliga jämväl i avseende å det nu föreliggande förslaget.

Därvid har Kungl. Maj:ts befallningshavande bortsett från den möjligheten, som till äventyrs föresvävat motionären, att genom skärpt tvångslagstiftning framkalla en intensivare skogsvård. Det synes nämligen uppenbart, att för det syfte, varom nu är fråga, eller att åstadkomma väsentligt ökade arbetstillfällen, en sådan utväg icke är användbar.

Det torde således kunna antagas, att utsikten att genom skogsarbete fylla den norrländska befolkningens behov av arbetstillfällen till väsentlig del beror på tillgången på medel eller, såvitt angår de större bolagens domäner, på frågan i vad mån konjunkturläget tillåter större eller mindre privat kapitalutlägg för skogsvård och beträffande kronans och enskilda jordägares, inklusive de mindre bolagens skogar, på de allmänna medel, som för ändamålet kunna ställas till förfogande.

Motionären föreslår emellertid närmast upprättande av en generalplan för en intensivare skogsvård i Norrland. Upprättandet av en sådan plan måste säkerligen kräva flera år, och likväl lär det vara sannolikt på grund av skogsvetenskapens ständigt fortgående utveckling, att planen blir underkastad fortgående förändringar. Bortsett från kronoparkerna skulle planen icke heller kunna bringas i tillämpning annat än på frivillighetens väg och med stöd av bidrag från det allmänna. Det förefaller då ovisst, om man med en sådan plan i verkligheten skulle komma längre än till att uppdriva skogsvården genom utvidning av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Effekten av dessas propaganda beror emellertid på de tillgängliga anslagen.

För norrlandslänen förtjänar denna omständighet att starkt understrykas. Med den betydelse skogsbruket och skogsvården i dessa län har för hela landets ekonomi så väl som för arbetstillfällena och de sociala förhållandena i den norrländska skogsbygden synes det vara ett befogat anspråk att dessa län i första rummet komma i betraktande vid fördelningen av skogsvårdsanslaget. Kan motionärens framställning leda till detta resultat, har den säkerligen gagnat den norrländska befolkningen.

Beträffande skogsbrukets inverkan på arbetsförhållandena tillåter sig Kungl. Maj:ts befallningshavande påpeka ännu en faktor, som kan skönjas, men hittills icke kommit till full utveckling. På grund av tekniska och ekonomiska omständigheter, som här icke kunna behandlas, har man i viss utsträckning övergått till att utbyta den traditionella vinterhuggningen mot sommarhuggning. Därjämte barkas virket så gott som fullständigt på avverkningsplatsen. Dessa omständigheter föranleda, att behovet av arbetskraft i skogen tilltager under sommartiden, men avtager

på vintern. Sommararbetet sammanfaller till stor del med den normala skördetiden. Det förefaller därför, om utvecklingen kommer att av ekonomiska och tekniska skäl fortgå i samma riktning, sannolikt att skogsarbetena med tiden komma att skötas av en särskild yrkesarbetarestam i motsats till förhållandet för närvarande, då småbrukare och deras söner med sina dragare räkna på arbetsförtjänst under vintertiden såsom ett normalt tillskott till sina inkomster från jordbruket. Även om arbetet i skogarna genom en intensivare skogsvård skulle komma att kvantitativt ökas, kan det likväl befaras, att en sådan uppdelning av arbetskrafterna kommer att medföra stora svårigheter under övergångstiden.

Östersund i landskansliet den 21 februari 1930.

S. LINNÉR.

J. EURENIUS.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom nådig resolution den 7 sistlidne februari har Kungl. Maj:ts befallningshavande anbefallts att till Eder avgiva yttrande över en till Eder remitterad motion, 11:38, angående intensivare skogsvård i Norrland.

Efter en motivering, som berör åtskilliga av de för Norrland säregna förhållanden, som öva inflytande på lantbefolkningens levnadsstandard, uttalar motionären, att en intensivare skogsvård är det väsentligaste medlet att skapa nya utkomstmöjligheter i Norrland, och hemställer, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågan om intensivare skogsvård å kronans och enskildes skogar i Norrland såsom ett medel att planmässigt fylla befolkningens behov av ökade arbetsmöjligheter.

Kungl. Maj:ts befallningshavande, som delar motionärens uppfattning om betydelsen av en intensivare vård av Norrlands skogar, vill, innan befallningshavanden ingår på denna frågas närmare behandling, något uppehålla sig vid den redogörelse för vissa andra frågor, som av motionären beröras, i vad dessa hava betydelse för förhållandena i Västerbottens län.

Motionären omnämner i början av sin framställning kolonisationen å kronoparkerna, sådan som denna kom till stånd på grundval av kolonisationskommitténs förslag. Han ser som orsak till att dessa försök ej utfallit helt och hållet enligt de förhoppningar, som ställdes på dem, dels att de upplåtna lägenheterna i flera fall ej varit lämpliga för jordbruk och att de antagna kolonisterna ej varit sin uppgift vuxna, dels ock att dessa senare ej beretts tillgång till erforderligt förtjänstarbete vid sidan om de små jordbruken. I framhållande av denna senare omständighet pekar motionären otvivelaktigt på en mycket väsentligt bidragande orsak till, att flera kolonister misslyckats i sitt företag, synnerligast om de därtill saknat de personliga förutsättningarna för en så krävande uppgift som nybyggarens. Tillfälle till förtjänstarbete blev för kolonisterna i gemen så mycket nödvändigare, som många av dem trots statens byggnadsbidrag tvingats till stor skuldersättning för uppförande av föreskrivna byggnads-

der. Undersökningar, som gjorts av länets kolonisationsnämnd, hava visat, att byggnader, som nu kunna uppföras för 5,200 kronor, under kris-tiden kostat självbyggande kolonister 12,000 å 12,300 kronor. Det är lätt att föreställa sig en fattig kolonists ställning, som vid stegrat penningevärde och utan tillgång till förtjänstarbete skall återbetala lån, som han under tider med ett mycket lågt penningevärde nödgats upptaga. — Det må här upplysningsvis erinras om att kolonisationskommitténs alla förslag om platser för försökskolonisation och dennas omfattning i varje särskilt fall varit underställde kungl. domänstyrelsen och av denna tillstyrkta. Vid ett objektivt bedömande av arbetsmöjligheter för kolonister må det emellertid ej heller fördöljas, att fall icke saknats, då erbjudna tillfällen till arbete av vederbörande avböjts, emedan arbetsplatsen varit avlägsen från hemmet. Det norrländska skogsarbetet är emellertid nu en gång sådant, att den, som vill söka sin utkomst i detsamma, måste vara beredd att tidvis — och kanske länge — uppehålla sig på långt bort belägna platser. Motionären omnämner också längre fram i utvecklingen av sina förslag sådana fall. I den mån, som skogsskötseln intensifieras, bliva förhållandena för skogsarbetarna i detta avseende gynnsammare.

Av de ur kolonisationsförsöken vunna resultaten drager nu motionären den slutsats, att Norrland med sina nuvarande försörjningsmöjligheter icke kan, såsom man förut velat göra gällande, mottaga en del av befolkningsöverskottet från andra delar av landet. Man torde böra giva honom rätt i detta hans påstående, samtidigt som man dock fastslår, att den av motionären själv åberopade utredning rörande behov av arbetskrafter i skogen, som av skogschefen Ronge utförts, visar hän på en brist på arbetare i övre Norrland. Då den förutsättning, på vilken Ronge byggt sina slutsatser, nämligen en allmänt genomförd skogsvård av den intensitet, som Kramfors aktiebolag bedriver på sina skogar, endast kan tänkas successivt genomförd, så torde man kunna utgå från att den av Ronge påvisade bristen fylles av landsdelens egen befolknings tillväxt, men även att denna därför blir erforderlig.

Bland arbetstillfällen, som stå befolkningen till buds, nämner motionären vägbyggnader. Han antager dock som sannolikt, att det för närvarande framträdande ökade behovet av arbetskraft för dylika företag är av övergående natur. Ehuru dessa arbeten icke stå i ett direkt sammanhang med dem, som motionären i sitt slutyrkande behandlar, så äro de dock för Västerbottens läns vidkommande av den betydelse, att de väl förtjäna ett särskilt omnämnande i befallningshavandens yttrande över en motion, som behandlar så viktiga frågor som arbetsförhållandena i en landsdel. Huruvida befallningshavanden skall anse sig kunna biträda motionärens mening, då han karakteriserar ökningen i vägarbetenas omfattning som en »övergående företeelse» är helt beroende av vilken innebörd, som skall ges åt det här citerade uttrycket. I Västerbottens län föreligga för närvarande förslag till vägbyggnader (landsvägar, enklare bygdevägar, tillfartsvägar till inlandsbanan, ödebygdsvägar och enskilda utfartsvägar) till ett belopp av 19,675,000 kronor. Sammanlagda årliga vägbyggnadsanslaget för länet har utgjort 1,283,250 kronor. Endast utförande av de nu föreliggande förslagen skulle alltså kräva en tid av 15 ar. Härtill må befallningshavanden lägga det enligt dess mening fullt befogade uttalandet, att de vägförslag, för vilka kostnaderna ingå i förestående slutsumma, endast utgöra en ringa del av det vägnät, som måste utbyggas, för att länets utvecklingsmöjligheter skola kunna tillvaratagas. Det är enligt befallningshavandens

mening en felsyn på förhållandena, när den av motionären citerade doktor Birke i tidskriften »Sunt Förnuft» uttalar, att »det ytterst livliga intresset härför (för vägbyggnader) bland befolkningen har utan minsta tvivel en väsentlig grund i hunger efter arbetsförtjänster under barmarksperioden.» När denna befolkning i en utsträckning, som endast till en ringa bräddel kan med nuvarande stats- och landstingsanslag tillgodoses, villigt ikläder sig skyldighet att mot halva kostnadssumman utföra byggande av enskilda utfartsvägar, d. v. s. arbetar mot halv dagspenning, så är det helt visst ej hunger efter en obetydlig dagspenning, som kanske i många fall ej täcker familjens levnadskostnader, som är drivfjädern till arbetsvilligheten. Man tar säkerligen ej fel, om man i stället utgår från en rätt förklarlig önskan hos arbetaren att så förbättra levnadsförhållandena för sig och sina efterkommande, att de ej behöva över obanade marker på egen rygg bära vad de behöva inköpa eller av jordbrukets avkastning kunna försälja. De förmena — det må vara av dem utsagt eller ej — fullt riktigt, att först när deras vägfrågor fått sin lösning, kan jordbruket utvecklas, och — det ej minst viktiga — den isolering brytas, som otvivelaktigt ofta gör livet i skogsbygden tungt. I detta sammanhang må det även uttalas, att vägnätets utbyggande är en förutsättning för skogsskötselns höjande. Det med direkta statsanslag understödda vägbyggandet och det, som utföres med domänverkets medel, böra därför utgöra delar i ett stort gemensamt helt.

På sid. 4 i sin motion yttrar motionären följande: »Jordbruksnybildningen har emellertid här som annorstädes merendels uppkommit genom hemmansklyvning och lägenhetsavstyckning, och småbruk ha skapats, som äro otillräckliga för självförsörjning.» Med detta uttalande har motionären berört en synnerligen viktig fråga. För dess lösande bör emellertid statens direkta ingripande kanske ej ifrågasättas och är måhända ej heller önskvärt.

Förhållandena kunna nämligen tänkas utveckla sig därhän, att de olägenheter, som man nu tror sig hava anledning befara, neutraliseras genom samhällets egen självläkande förmåga. Det torde nämligen ej kunna bestridas, att jorddelningen, bildandet av småbruk, hotar att gå för långt: bönderna bli ej bönder, som få sin huvudsakliga utkomst av jordbruket utan av förtjänstarbete, om vilket de upptaga en kanske ofta hård konkurrens med den del av befolkningen, som är helt och hållet eller till huvudsakligaste del hänvisad att vinna sin utkomst av detta förtjänstarbete. Önskemålet — ett mål, till vars uppnående man målmedvetet bör sträva — är en differentiering av arbetsuppgifterna i det norrländska samhället: bonden ägnande sig åt jordbruk och sin egen skogs brukande med möjlighet att, där dessa ej lämna honom full försörjning, som biförtjänst utnyttja skogsbrukets behov av dragare vintertid; arbetaren direkt knuten till arbete hos de stora skogsägarna, främst då staten och bolagen. Mot förverkligande av en sådan tanke invändes måhända, att skogsbruket är ett säsongarbete och därför ej ägnat att utgöra underlag för en arbetarestams försörjande. Det är emellertid just detta »skogsbruket ett säsongarbete», som bör och med skogsbrukets nuvarande ståndpunkt även kan i mycket stor utsträckning omläggas. Flera rent administrativa åtgärder kunna bi draga till en sådan ny ordning, vilken även möjliggöres genom de tillfällen till avsättning av gallringsvirke, som numera föreligga, och vilka förut-sätta eller åtminstone underlättas genom avverkning sommartid. I den mån den största skogsägaren, staten, själv handlägger avverkningarna å sina skogar och säljer sitt virke avverkat och framfört till transportled,

befordras givetvis en sådan differentiering av arbetsuppgifterna, som befallningshavanden härövan framhållit som eftersträfvansvärt. Utan en delvis ganska genomgripande omläggning av statens skogsförvaltning är detta uppenbarligen icke möjligt. En blick på tab. 1 i kungl. domänstyrelsens berättelse angående domänverket för ar 1927 ger bevis härför. Kol. 9 i denna anger upphugget virke i procent av summa avverkningsbelopp. Dessa tal, i vad de röra Västerbottens län, visa att under det i ett revir ända till 59 procent sålts upphugget, har återigen i andra revir med betydligt större avverkning ingen som helst avverkning bedrivits av domänverket. Under det att i ett revir en procent sålts upphugget, hava i tvenne angränsande 16 respektive 13 procent avverkats av domänverket. Det vill alltså synas, som om ingen genomförd princip tillämpades, utan som om försäljning av virket upphugget eller rotstående vore en åtgärd i viss mån beroende av revirförvaltningens beslut. För möjligheten att bereda å kronoparkerna boende skogsarbetare en jämn arbetsförtjänst har emellertid domänverkets politik i detta avseende stor betydelse och bör därför föras efter enhetliga, objektiva upplagda linjer.

När statsskogsförvaltningens betydelse för arbetsmarknaden behandlas, är det emellertid givetvis ej blott eller ens huvudsakligen vid försäljnings sättet, som avseende bör fästas, utan vid statens norrländska skogspolitik överhuvud taget. Motionären gör härom — i sammanhang med refererande av de s. k. kalmarkssakkunnigas förslag — följande uttalande: »Kronans skogar och skogsområden i övrigt under domänverkets överinseende anses redan nu så väl omskötta, att särskilda åtgärder för skogsvård å dem i detta sammanhang icke anses motiverade.»

Detta omdöme sammanfaller ej alldeles med det, som blev resultatet av kolonisationskommitténs på sin tid gjorda ganska vidlyftiga undersökning. Att här lämna något utförligare referat av denna undersökning, som dock synes hava lämnats alltför obeaktad, är ej befallningshavandens avsikt. Men då den av motionären ej omnämns, torde det i detta sammanhang ej vara opåkallat att erinra om densamma. Kommittén sammanfattade sina förslag i vissa punkter, av vilka här må anföras de, som behandla skogsföryngring, beståndsvård och dikning.

Skogsföryngring: »att ökad uppmärksamhet ägnas åt de norrländska kronoparkernas förseende med återväxt, varvid ej blott nya utan även äldre hyggestrakter böra göras till föremål för lämpliga föryngringsbefordrande åtgärder.»

Beståndsvård: »att arbetet med beståndsvårdande gallringar i yngre och medelålders bestånd ägnas ökad uppmärksamhet, ej blott i syfte att höja den omedelbara avkastningen från skogarna utan även för att förkorta tiden för trädens utväxande till ekonomiskt värdefulla dimensioner. I sistnämnda syfte förordas även ökad användning av rena röjningshuggningar, vilkas utförande böra bekostas av för skogsvårdsändamål fonderade medel.»

Dikning: »att arbetet i första hand bör omfatta underhåll och komplettering samt revision av äldre dikningar, likaså bäckrensningar, dikning av försumpad skogsmark och försvarsdikning,

att dikning för direkt vinnande av skogsmark i första hand bör omfatta torvmarker av bättre beskaffenhet samt i goda avsättningslägen, medan torrläggning av de till beskaffenhet och läge mindre gynnsamma torvmarkerna först i andra rummet bör komma i fråga,

att dessa arbeten åtminstone i viss omfattning organiseras i arbetsreglerande syfte för att under tider med arbetsbrist utjämna möjligheterna till förtjänst,

att som ansvarig ledning av dikningsarbetena anställes nödig personal med högre skoglig utbildning med uppdrag att jämväl studera resultaten och föra dikningstekniken framåt, samt

att de för dikningen behövliga medlen tagas ur den för skogsvårdsändamål avsedda fonden.»

Den undersökning av tillståndet å statsskogarna, på vilken kolonisationskommittén grundade dessa sina förslag, har nu fullständigats genom riksskogstaxeringens arbete. Den bild av skogstillståndet, som man därigenom erhållit, framträder tydligt i nedanstående sammanställning av några ur riksskogstaxeringsnämndens tabeller hämtade siffror. Till förklaring av dessa må först erinras därom, att vid taxeringsarbetet träden hänfördes till olika mogenhetsklasser på följande sätt: utvecklingsbara, unga eller medelålders träd hava betecknats med 1, äldre avverkningsmogna, i huvudsak friska träd med 2, samt sådana starkt övermogna eller väsentligt skadade träd, som vid kvarstående avtaga i användbarhet, med 3.

Nedanstående tabell angiver virkesförrådets procentiska fördelning å mogenhetsklasser å kronoparkerna i Västerbottens län.

	D i m e n s i o n s k l a s s						
	0—45 cm. ¹			10—45 cm. ¹			
	M o g e n h e t s k l a s s						
	1	2	3	1	2	3	
Å kustlandet.....	tall	42.5	41.6	15.8	41.2	43.3	15.6
	gran	38.1	29.6	32.3	34.4	34.7	30.9
I lappmarken nedom odlingsgränsen	tall	38.9	26.8	34.3	36.5	28.3	35.2
	gran	26.2	24.0	49.7	20.3	26.1	53.6
I lappmarken ovan odlingsgränsen	tall	46.0	34.0	20.0	44.6	34.8	20.6
	gran	16.8	33.2	50.1	13.9	33.8	52.4

Det höga procenttal, varmed 3-skog ingår i kronoparkernas virkesförråd, talar för nödvändigheten av en i viss mån forcerad avverkning. Till samma slutsats måste man komma, om man tager del av riksskogstaxeringens uppgifter rörande den skogsproduktiva arealens fördelning på åldersklasser. Dessa uppgifter visa, att kronoparkerna i kustlandet till 24.7 procent av sagda areal äro bevuxna med bestånd i ålder över 120 år. För lappmarken äro motsvarande siffror nedom och ovan odlingsgränsen respektive 35 procent och 44.9 procent.

Kolonisationskommitténs undersökningar, som baserade sig på upprättade hushållningsplaner, gävo vid handen, att över 40 procent av skogsmarksarealen i Norrland och Dalarna vore bevuxna med skog över 150 års ålder, vilken skog vid normal åldersfördelning borde i det närmaste saknas.

I vad mån skogarnas tillstånd verkligen givit anledning till en forcerad avverkning är ej lätt att avgöra. Riksskogstaxeringen har lämnat uppgifter angående den årliga tillväxten per hektar produktiv mark. Dessa uppgifter hänföra sig till kubikmassa inom bark och avse hela trädet; i domänstyrelsens avverkningsstatistik lämnade uppgifter avse »fast mått verklig kubikmassa med bark». En direkt jämförelse mellan siffrorna är således ej möjlig. Under framhållande härav må de emellertid omnämnas. Enligt kungl. domänstyrelsens berättelse för år 1927, den sista föreliggande, var avverkningen å kronoparker i länets lappmark för åren 1921—1925 1.03 kubikmeter per hektar och för år 1927 1.06

¹ Vid 1.3 m:s höjd.

kubikmeter. För kronoparkerna å kustlandet voro motsvarande siffror 1.23 kubikmeter och 1.59 kubikmeter. Enligt riksskogstaxeringen är tillväxten per hektar å lappmarkens kronoparker 0.86 kubikmeter och å kustlandets 1.17 kubikmeter. Att kronoparkerna något överavverkas — vilket, som sagt, är nödvändigt — torde få anses sannolikt. Kolonisationskommittén kom i sin utredning till den slutsats, att 40 procent av all virkesmassa, som avverkades å kronoparker i Norrland och Dalarna — de ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län belägna undantagna — vore ett kapitaluttag.

En avverkningspolitik, som resulterar uti ett sådant kapitaluttag, kräver ofrånkomligt av dem, som tillgodogöra sig inkomsten, en arbetsprestation, som kompenserar värdeminskningen i förvaltningsobjektet. Bland alla dem, som ägnat dessa frågor uppmärksamhet, torde full enighet råda därom, att avverkningsstraktens iordningställande för ny produktion är en avverkningskostnad, som sålunda reducerar det avverkade virkets rotvärde. Åt en sådan mening gävo även riksdagens revisorer uttryck i sin år 1924 avgivna berättelse, och detta uttalande väckte, såvitt befallningshavanden kan finna, ingen som helst gensaga inom riksdagen, som väl därmed får anses hava gillat detsamma. Det står för övrigt i full överensstämmelse med de grundsatser, på vilka 1923 års skogsvårdslag uppbyggts. Och man torde vara berättigad utgå från, att den skyldighet, som statsmakterna pålagt enskilda skogsägare, utan vidare gäller för staten själv.

Är denna slutledning riktig, kunde man vänta, att den avspeglades i statistiken över skogsvårdsutgifterna å kronoparkerna. En blick på denna statistik jämförd med avverkningsstatistiken, visar emellertid, att så ej är förhållandet. Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle kunna hänvisa till kungl. domänstyrelsens berättelse, men vill tillåta sig att exemplifiera sitt påstående genom att anföra några siffror, hämtade ur 1927 års berättelse. Nedanstående uppgifter om avverkningsbelopp återfinnes i tab. 1 om försäljningsbelopp i kolumn 7 av tab. 2; skogsvårdskostnaderna utgöra summan av siffrorna i kol. 15 och 16 av samma tabell; för beräkning av försäljningsbelopp och skogsvårdskostnad per hektar har uppgiften om areal produktiv mark i tab. 36 A, kol. 3, använts.

R e v i r	Avverkningsbelopp		Försäljningsbelopp		Skogsvårdskostnad		
	Kbm	Kbm per hektar	Kronor	Kronor per hektar	Kronor	Kronor per hektar	i % av försäljningsbelopp
Norsjö.....	33,218	1.09	291,636	9.61	1,769	0.058	0.6
V. Jörn.....	38,922	1.83	232,976	7.98	7,057	0.241	3.0
V. Stensele.....	49,203	0.61	273,876	3.50	5,068	0.065	1.9
Bjurbäckens.....	80,601	1.65	611,596	12.49	3,708	0.076	0.6
Fredrika.....	37,988	0.88	291,123	6.72	546	0.012	0.2
V. Åsele.....	61,380	1.70	388,286	10.74	6,282	0.170	1.6

Kungl. Maj:ts befallningshavande kan ej undgå att finna dessa siffror och flera liknande, som genom utdrag ur föregående års berättelser skulle kunna anföras, tala om en viss planlöshet i arbetet.

Anledningen, varför befallningshavanden så pass utförligt uppehållit sig vid en granskning av statens skogspolitik, är det stora inflytande, som denna politik har på befolkningens utkomstmöjligheter både nu och i framtiden. — En invändning, som då och då framföres, när yrkande framställes om ett utvidgat skogsvårdsarbete, är föryngringsfrågornas outredda läge. Skogsvårdsstyrelsernas verksamhet tyckes dock giva belägg för att en mångfald arbeten i trots härav kunna och böra komma till utförande. I förbigående vill befallningshavanden påpeka, att alla förestående siffror hänföra sig till arealen produktiv mark, varför dikningskostnader ej ingå i ovanstående skogsvårdskostnader.

Vid omnämmande av kalmarskunniges förslag om statsunderstöd för skogskulturer å kalmarker och skogsmarker med synnerligen otillfredsställande växtlighet uttalar motionären, att ett skogsvårdsprogram med denna uppgift bör omfatta all mark, oberoende av i vars ägo marken befinner sig. Befallningshavanden delar denna motionärens uppfattning i vad den avser mark i enskild besittning. Det finnes enligt befallningshavandens mening intet som helst objektivt skäl för bolagsmarkernas uteslutande från bidrag. Ur såväl nationalekonomisk som social synpunkt hava de samma uppgift att fylla som all annan skogsmark.

Beträffande de under lappmarkslagen lydande skogarna må det vara tillåtet uttala den förhoppningen, att, huru lagstiftningen för dem än må till sist utformas, skogsvården å dessa skogar komma att befrämjas på ett sätt, som bättre än nu överensstämmer med deras betydelse för såväl befolkningen som samhället. Även sedan frågan om skogsvård på dessa skogar vunnit sin lösning, återstår ännu en hel grupp av enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, till vilka intet som helst skogsvårdsbidrag utgår, nämligen de s. k. husbehovsskogarna ovan odlingsgränsen. Det torde kunna starkt ifrågasättas, huruvida ej lagstiftningen även för dem tarvar en revision, en sak, varpå befallningshavanden saknar anledning att i detta sammanhang ingå.

Beträffande skogsvården å de skogar inom länet, för vilka 1923 års skogsvårdslag gäller, hänvisar befallningshavanden till skogsvårdsstyrelsens i länet samtidigt härmed avgivna yttrande i anledning av motionen och förklarar sig instämma i de uttalanden, som där gjorts.

Såsom en sammanfattning av det sagda uttalar Kungl. Maj:ts befallningshavande att många omständigheter synas tala för nyttan av en sådan utredning, som av motionären ifrågasatts.

Umeå i landskansliet den 7 mars 1930.

NILS G. RINGSTRAND.

GUSTAF HULTMAN.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Jämlikt nådig befallning den 7 nästlidne februari får länsstyrelsen härmed avgiva yttrande över en inom andra kammaren av herr E. Lindberg väckt motion, nr 38, angående intensivare skogsvård i Norrland.

I motionen har givits en fyllig och så vitt länsstyrelsen kunnat finna i stort sett riktig bild av det nuvarande läget beträffande befolknings- och försörjningsförhållanden i övre Norrland. Den slutsats, till vilken motionären kommit, att en intensivare skogsvård för närvarande är det väsentligaste medlet att för den övertaliga befolkningen skapa bättre och utökade utkomstmöjligheter sammanfaller också fullkomligt med länsstyrelsens egen uppfattning, åt vilken givits uttryck bland annat i det av länsstyrelsen jämte tillkallade sakkunniga den 16 december 1929 avgivna betänkande med förslag till statsåtgärder i anledning av rådande arbetslöshet å Seskarö. De svårigheter, med vilka stora lager av befolkningen för närvarande kämpa, och vilka skärpts genom de senaste årens flerstädes ytterst dåliga skörderesultat, äro också enligt länsstyrelsens mening av sådan omfattning att de i hög grad påkalla uppmärksamhet från statsmakternas sida. Länsstyrelsen får därför i princip tillstyrka den föreslagna utredningen.

En viss tvekan kan dock måhända råda om lämpligheten av att för närvarande utsträcka utredningen även till enskilda skogar. Av den i motionen åberopade Rongeska undersökningen framgår, att det företrädesvis är i Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker, som man vid tillämpning av intensivt skogsbruk kan räkna med någon större brist på arbetskraft. Inom dessa områden upptaga de allmänna skogarna cirka 60 procent av den totala skogsmarksarealen. Det är sålunda här de största möjligheterna förefinnas att placera övertalig arbetskraft. Under sådana förhållanden och då staten givetvis måste anses äga det största intresset och även hava de bästa förutsättningarna för att kunna genomföra en rationell och mera intensifierad skogsvård, kan det ifrågasättas, huruvida icke den föreslagna utredningen för att icke onödigtvis kompliceras och fördröjas för närvarande borde begränsas till att omfatta allenast de allmänna skogarna.

Luleå i landskansliet den 8 mars 1930.

A. B. GÄRDE.

ARVID LIDÉN.